

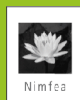
Priročnik uspešnih in inovativnih praks trajnostnega turizma v zavarovanih območjih

D.T1.2.3

Povzetek

1.0

12 2018

Kazalo vsebine

Predgovor	3
1 Analiza aktualnih politik trajnostnega turizma, ki se uporabljajo za upravljanje turizma znotraj zavarovanih območij v Evropi (D.T1.1.1), in Poročilo o morebitnih socio-ekonomskih koristih pri uporabi smernic trajnostnega turizma (D.T1.4.2)	4
1.1 Priporočila	4
2 Načela trajnostnega turizma	5
2.1 Temeljna načela	6
2.2 Potencialne koristi turizma	7
2.3 Možni negativni vplivi na naravne vire	8
2.4 Možni negativni družbeno-ekonomski vplivi	9
2.5 Opredelitve: Ekoturizem v primerjavi s trajnostnim turizmom	10
3 Izkušnje projekta CEETO v zvezi z razvojem trajnostnega turizma na zavarovanih območjih ...	12
3.1 Pregled orodij za načrtovanje/upravljanje/spremljanje, ki se uporabljajo v zavarovanih območjih (ZO) in zgodbe o uspehu na področju trajnostnega turizma na ZO (D.T1.2.1).....	12
3.1.1 Uvod	12
3.1.2 Izbira metode	12
3.1.3 Sinoptična tabela glavnih metod	13
3.1.4 Opredeljene metode.....	13
3.1.5 Analiza metod	15
3.1.6 Preglednica različnih vrst metod.....	15
3.1.7 Sinoptična tabela.....	23
3.2 Dobre prakse	27
3.2.1 Uporaba masovnih mobilnih podatkov v Narodnem parku Gran Paradiso (ITA) za prepoznavanje turističnih prisotnosti in tokov z namenom razumevanja gibanja na območju.	27
3.2.1.1 Opis	27
3.2.1.2 Metodologija.....	28
3.2.1.3 Rezultati	28
3.2.2 Štetje avtomobilov, ki se je izvajalo na naravnem območju Veluwe (NL) z uporabo prehodov za spremljanje in omejevanje prometa na območju	29
3.2.2.1 Kontekst.....	29
3.2.2.2 Metodologija.....	30
3.2.2.3 Rezultati	31
3.2.3 Narodni park Harz (DE) je uporabil štetje obiskovalcev, da bi razvil načrt upravljanja poti.....	31
3.2.3.1 Opis	32
3.2.3.2 Metodologija.....	32
3.2.3.3 Rezultati	33
3.2.4 Narodni park Tatra (PL) je razvil sistem za spremljanje turnih smučarjev z GPS sledenjem	33
3.2.4.1 Opis	34
3.2.4.2 Metodologija.....	35
3.2.4.3 Rezultati	35
3.2.4.4 Opombe.....	35
3.2.5 Intervjuji za odkrivanje želja v Narodnem parku Tatra (SK).....	36
3.2.5.1 Opis	36
3.2.5.2 Metodologija.....	36
3.2.5.3 Rezultati	37
3.2.6 Ankete v kombinaciji z GPS sledenjem za profiliranje obiskovalcev v Parku Průhonice (CZ), ki je uvrščen na UNESCO-v seznam svetovne dediščine.....	37

3.2.6.1	Opis	38
3.2.6.2	Metodologija	38
3.2.6.3	Rezultati	39
3.2.7	Metoda Saint Gallen za analizo čezmejnih strateških turističnih tokov v Naravnem parku Primorske Alpe (IT) in Narodnem parku Mercantour (FRA)	40
3.2.7.1	Kontekst	40
3.2.7.2	Metodologija	41
3.2.7.3	Rezultati	41
3.2.8	Družbena omrežja, uporabljeni za prepoznavanje priljubljenih krajev v Narodnem parku Pallas-Yllästunturi (FIN)	42
3.2.8.1	Opis	43
3.2.8.2	Metodologija	43
3.2.8.3	Rezultati	44
3.2.8.4	Opombe	45
3.2.9	Snemanje videoposnetkov s časovnim zamikom za štetje obiskovalcev in razumevanje rekreacijske uporabe v Narodnem parku poplavnih ravnin reke Donave (Donau-Auen) (AT).	45
3.2.9.1	Opis	45
3.2.9.2	Metodologija	45
3.2.9.3	Rezultati	46
3.2.10	Ocenjevanje tokov z uporabo geografsko označenih fotografij in teorije gravitacije na Unescovem območju svetovne dediščine Dolomiti (IT)	46
3.2.10.1	Opis	46
3.2.10.2	Metodologija	47
3.2.10.3	Rezultati	48
3.2.11	Uporaba bioakustike za odkrivanje človeških dejavnosti v naravnih okoljih.	48
3.2.11.1	Opis	48
3.2.11.2	Metodologija:	49
3.2.11.3	Rezultati	50
3.2.12	Fokusna skupina za prepoznavanje načel VERP v Narodnem parku Gesäuse (AT)	51
3.2.12.1	Opis	51
3.2.12.2	Metodologija	51
3.2.12.3	Rezultati	52
4	Poročilo o (D.T1.3.1) - Analiza potreb / prednostnih nalog, specifičnih za posamezne lokacije, ki so opredeljene za zavarovana območja, vključena v pilotne dejavnosti	52
4.1.1	Uvod	52
4.1.2	Predlogi za razvoj v pilotnih dejavnostih	53
4.1.2.1	Naravni park Soelktaeler (Naturpark Sölktaeler), Avstrija	53
4.1.2.2	UNESCOV Biosferni rezervat Salzburger Lungau, Avstrija	55
4.1.2.3	Urad za Biosferni rezervat Jugovzhodni Rügen, Nemčija	56
4.1.2.4	Regija Emilija-Romanja – Oddelek za zaščitena območja, gozdove in gorska območja (Ente di Gestione per i Parchi e la Biodiversità Emilia Centrale), Italija	57
4.1.2.5	Javni zavod Naravni park Medvednica, Hrvaška	58
4.1.2.6	Javni zavod Krajinski park Strunjan, Slovenija	59
4.2	Povzetek: Predlogi za izvajanje pilotnih programov CEETO	61
5	Epilog	62
6	Viri in literatura	63
7	Konvencije in politike	65

Predgovor

Pred vami se nahaja povzetek Priročnika uspešnih in inovativnih praks trajnostnega turizma v zavarovanih območjih. Z opisanimi orodji in primeri dobrih praks, želimo spodbuditi ozaveščanje in učinkovito upravljanje turizma v zavarovanih območjih, saj le ta pridobiva vedno večji pomen. Verjamemo, da je lahko trajnostni turizem v zavarovanih območjih, učinkovito orodje za ohranjanje okolja ter hrakti razvoj lokalnih skupnosti.

Priročnik, je rezultat projekta CEETO in je namenjen ozaveščanju in spodbujanju rabe inovativnega modela upravljanja turizma v zavarovanih območij srednje Evrope. Temelji na pristopu participatornega načrtovanja. Obenem pa upamo, da bodo upravljavci zavarovanih območij, priročnik uporabili kot orodje za izboljšanje dosedanjega modela upravljanja.

1 Analiza aktualnih politik trajnostnega turizma, ki se uporabljajo za upravljanje turizma znotraj zavarovanih območij v Evropi (D.T1.1.1), in Poročilo o morebitnih socio-ekonomskih koristi pri uporabi smernic trajnostnega turizma (D.T1.4.2)

Poročilo na eni strani povzema vsebino in rezultate izvedenih aktivnosti v prvem letu izvajanja projekta CEETO, na drugi strani pa predstavlja predloge in ideje o tem, kako pridobiti več znanja o zavarovanih območjih ter smernice razvoja trajnostnega turizma.

V pričujočem dokumentu, pa so predstavljena le priporočila za izvajanje turističnih dejavnosti na pilotnih območjih, ki so rezultat analize, ki je bila izvedena v okviru projekta CEETO.

1.1 Priporočila

Z analizo je bilo ugotovljeno, da se vsi partnerji projekta CEETO strinjajo, da je za ohranjanje okolja in izvajanje turističnih aktivnosti, pomembno sodelovanje lokalne skupnosti. Poleg tega pa nekatera vprašanja povezana s turizmom zahtevajo strokovno obravnavo, da lahko v kasnejši fazi prispevajo k dobiti lokalne skupnosti in ohranjanju okolja.

Priporočila, ki so rezultat opravljene analize, lahko služijo kot pomoč pri izvajanju pilotnih projektov, pri razvoju turistične dejavnosti v zavarovanih območjih ter oblikovalcem politik pri oblikovanju smernic razvoja trajnostnega turizma v zavarovanih območjih in programov varstva okolja:

- Raziskava je pokazala, da obstajajo manjše razlike pri interpretaciji pojmov trajnostni turizem, ekoturizem in turizem. Mednarodna terminologija se ne uporablja v vseh sodelujočih državah projekta CEETO. Dolgoročno bi bilo koristno, da se vzpostavi poenotena terminologija izrazov ter enoten monitoring z vnaprej določenimi merljivimi indikatorji.
- Poleg enotne terminologije, je za ohranjanje socialno-kulturnega okolja in naravnih vrednot, ki so del turističnih atrakcij, potrebno vzpostaviti enotnem monitoring. Ključnega pomena je redno izvajanje monitoringa eko-turističnih/trajnostnih kazalcev ter monitoring ohranjenosti vrst.
- Ko govorimo o trajnostnem razvoju, in ciljih ekoturizma, je pomembno govoriti tudi o okoljski zeleni tehnologiji. Načela, ki niso bila pomembna ob ustanovitvi nacionalnega parka Yellowstone, so sedaj v 21. stoletju nujno potrebna. Okolju prijazne tehnologije, ki pripomorejo tudi k ozaveščanju in krepitvi okoljske zavesti (sončni kolektorji, sončne celice, zbiralniki deževnice, kompostna stranišča, aktivne hišne, okolju prijazne transportne rešitve itd.), so danes lahko dostopne. Poleg pobud za merjenje globalnega okoljskega odtisa turističnih storitev, je pomembna tudi raba razpoložljivih zelenih tehnologij.
- V državah članicah EU, je potrebno spodbujati razvoj trajnostnega turizma. Ob razvoju turizma, pa je potrebno upoštevati politike varstva okolja ter širiti informacije o pomembnosti ohranjanja okolja in primere dobrih praks. Ker trenutno ni nekega sistema, ki bi združeval turistične aktivnosti skupaj z ohranjanjem okolja in okoljsko zavestjo, so le te ločene na podlagi različnih metodologij

(trajnostni turizem, masovni turizem); metodologija ki meri okoljsko ozaveščenost na podlagi turistične privlačnosti v destinaciji (vinski turizem, aktivni turizem oz. turizem, ki temelji na naravnih danosti). S takim ločenim pristopom, je težko doseči cilje trajnostnega turizma, zato bi bilo potrebno čimprej vzpostaviti kakovostni sistem, s katerim bi bila omogočena ločitev na storitve, ki temeljijo na »izkoriščevalskem« pristopu in storitve, ki temeljijo na smernicah trajnostnega razvoja. Oblikovalci politik lahko s političnimi pobudami krepijo vlogo trajnostnega turizma in ekoturizma.

- Za uresničitev prejšnjega cilja bi bila potrebno sprejeti uredbo na ravni EU, ali pa vsaj uvedba enotnega sistema blagovnih znamk oz. označevanja, vseeno pa bi bilo potrebno razmisliti tudi o možnostih, ki jih ponujajo mednarodne organizacije. V Evropi obstaja toliko primerov praks in metod, kolikor je zavarovanih območij. Za ohranitev evropske naravne dediščine je nujno potrebno oblikovati enoten sistem označevanja.
- Trenutno ni dovolj podatkov o deležu ekoturizma znotraj turistične panoge, zato je potrebno sodelovati z ekonomisti in turističnimi strokovnjaki, da v okviru BDP opredelijo delež ekoturizma. Na tak način se lahko prične nekakšna reforma turizma. Turizem, ki se navezuje na zavarovana območja, bi moral v prihodnje upoštevati načela trajnostnega turizma, prav tako bi ta načela morale upoštevati tudi druge vrste turizma (podeželski turizem, lovski turizem idr.).
- V državah članicah Evropske unije bi bilo potrebno okrepiti predpise s področja razvoja trajnostnega turizma in varstva narave, ter jih nato urediti tudi na nacionalni ravni. Nedvomno to področje nudi še veliko možnosti za izboljšave.
- Raziskava je pokazala, da je pomembno, da so strokovna priporočila (IUCN, CDB ali Natura 2000, priporočila različnih projektov, kot je na primer CEETO), prevedena v nacionalne jezike in razširjena med različne deležnike iz področja turizma, varstva narave, regionalnega razvoja.
- Pomembno je usposabljanje in izobraževanje iz področja turizma, ruralnega razvoja in ohranjanja narave. Brez poznavanja temeljnih načel trajnostnega razvoja ter osnovnih načel ekoturizma, ni mogoče učinkovito razvijati trajnostni turizem, zato morajo države članice vzpostaviti učinkovit izobraževalni sistem.
- Pomembno je, da se razvijajo projekti, ki upoštevajo cilje lokalne skupnosti, prispevajo k ohranjanju narave in razvoju podeželja ter ne ogrožajo dobrin, ki spodbujajo razvoj turizma. Tako imenovana »zelena« načela oz. načela trajnosti bi morala biti implementirana v vse aspekte turizma (tehnologija, mobilnosti).

2 Načela trajnostnega turizma

Turizem je dolgo veljal za »nedolžno industrijo«, kar pomeni, da domnevno zanj ni bilo treba meriti negativnih okoljskih, družbeno-kulturnih in gospodarskih vplivov¹. V šestdesetih in zgodnjih sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je bil turizem povelečevan kot gonilna sila gospodarskega razvoja in učinkovito sredstvo za spodbujanje razumevanja med narodi in kulturami. Zato so si mnoge države močno prizadevale za povečanje prihodov turistov in za razvoj potrebne infrastrukture. Šele sredi sedemdesetih let so se začela pojavljati skrbi o vplivu turizma na ekološko, gospodarsko in družbeno-kulturno okolje.

¹ Anna Iványi: Povezave med biotsko raznovrstnostjo in turizmom - uvod, 2011, http://www.ceeweb.org/wp-content/uploads/2011/12/bidi_tourism.pdf

Potovanje in turizem zdaj predstavljata največjo storitveno industrijo na svetu, ki še naprej raste. Ta industrija spodbuja rast bruto domačega proizvoda (BDP) v državah gostiteljicah in znatno prispeva k davčnim prihodkom države. Sektor turizma in potovanj, ki je vreden 7,6 bilijona ameriških dolarjev, znaša več kot 10 % svetovnega BDP in predstavlja 7 % celotne mednarodne trgovine ter 30 % svetovnega izvoza storitev².

Turistični prejemki so pomemben vir deviznih sredstev za države po vsem svetu, ki omogoča gospodarsko rast in možnost naložb v številne druge sektorje. V letu 2016 se je turizem povečal za 3,1 %, kar je preseгло rast svetovnega gospodarstva za 2,5 %³.

Izkušnje so pokazale, da lahko nenehna in pogosto nenadzorovana rast industrije privede do resne degradacije naravnega in kulturnega okolja. Povečana ozaveščenost o naravnih vrednotah in lepotah ter o degradaciji in prekomerni uporabi klasičnih počitniških središč je privedla do večjega zanimanja za »neokrnjene« in manj razvite eksotične destinacije z nizko turistično gostoto. Danes turistični obisk naravnih destinacij obsega okrog 50 % celotnega mednarodnega turizma in se povečuje s hitrostjo okoli 10-30 % letno, veliko hitreje kot industrija kot celota. Predhodno zanemarjena odročna območja se »odkrivajo« in postajajo vedno bolj obiskana, kar pomeni vedno večje breme za gostiteljsko področje. Hitrejši in intenzivnejši kot je razvoj turizma na naravnem območju, bolj se spreminja naravno in družbeno-kulturno okolje v regiji. Postalo je očitno, da si je treba prizadevati za minimiziranje škodljivih vplivov turistične industrije.

2.1 Temeljna načela

Priznanje, da je vpliv turizma lahko tako negativen kot pozitiven, je privedlo do nenehnih prizadevanj, da bi ta industrija postala pozitivna gonilna sila. Po drugi strani pa je danes veliko več zanimanja za trajnost in skrb za lokalne kulture.

Zdi se, da obstaja nekakšno soglasje o načelih tega sorazmerno novega, trajnostnega turizma, ki jih uporabljajo tudi znanstveni programi in študije⁴, ta so:

- Potovanje na naravne destinacije: te destinacije so pogosto odročna območja, ne glede na to, ali so ta naseljena ali nenaseljena, in so običajno zaščitena z ukrepi varstva okolja.
- Minimiziranje vpliva na okolje: turizem povzroča škodo. Ekoturizem si prizadeva za zmanjšanje negativnih učinkov nastanitvenih zmogljivosti in drugih vrst turistične infrastrukture. Minimiziranje vpliva zahteva tudi regulacijo števila turistov z namenom omejitve škode na ekosistem, kar je mogoče doseči z omejevanjem turizma - nosilna zmogljivost območja (npr. omejeno število turistov, nižja poraba vode, energije in drugih virov, nižja stopnja mobilnosti in uporaba okolju prijaznih načinov prevoza, minimalna sprememba krajine z gradnjami itd.).
- Spodbujanje okolijske ozaveščenosti: ekoturizem lahko pomeni tudi izobraževanje tako za turiste kot tudi za lokalne skupnosti. Turist mora »izvedeti več o obiskanih krajih in ljudeh«, da bi lahko v skladu s smernicami ekoturizma »zmanjšal svoje negativne učinke ob obisku občutljivih okolij in kultur«. Ekoturizem zahteva dobro usposobljene, večjezične okolijsko zavedne turistične vodnike z veščinami, kot so dobro poznavanje naravne in kulturne dediščine in varstva okolja,

² Svetovna turistična organizacija (UNWTO) (2017), Svetovni turistični barometer, zvezek 15, junij 2017

³ Svetovni svet za potovanje in turizem (WTTC) (2017), Vpliv turizma in potovanj na svetovno gospodarstvo in s tem povezane težave, 2017

⁴ Anna Iványi: Povezave med biotsko raznovrstnostjo in turizmom - uvod, 2011, http://www.ceeweb.org/wp-content/uploads/2011/12/bidi_tourism.pdf

ter učinkovita komunikacija. Projekti ekoturizma morajo prispevati tudi k izobraževanju turistov in lokalne skupnosti.

- Zagotavljanje neposredne finančne koristi za ohranitev območja: ekoturizem mora finančno podpirati in zbirati sredstva za okolijsko zaščito ter raziskave in izobraževanje na področju varstva okolja.
- Zagotavlja finančne koristi in krepitev vloge lokalnega prebivalstva: vključiti je treba zainteresirano javnost, vključno z lokalnimi in avtohtonimi skupnostmi, pri čemer je treba zagotoviti njihovo sodelovanje pri načrtovanju, razvoju in delovanju. Prav tako morajo prejemati dohodke in biti deležni drugih oprijemljivih koristi (dostop do pitne vode, cestna infrastruktura, zdravstvene storitve itd.), ki izhajajo iz ohranitvenega območja in turističnih objektov. Zagotoviti je treba pravične in dostojne delovne priložnosti za lokalno prebivalstvo. Objekti pa morajo biti vodeni s strani lokalne skupnosti ali pa v sodelovanju s temi skupnostmi. Ekoturizem mora tudi pomagati premakniti gospodarski in politični nadzor na lokalne skupnosti, vasi, zadruge ali podjetnike.
- Spoštovanje lokalne kulture: ekoturizem si prizadeva biti kulturno spoštljiv in imeti minimalen učinek tako na naravno, kakor tudi na socialno okolje. Ekoturizem, tako kot vse oblike turizma, pogosto vključuje neenakopravno in denarno pogojeno razmerje med obiskovalcem in gostiteljem. Odgovorni ekoturist se vnaprej seznanj z lokalnimi običaji, spoštuje pravila oblačenja in druge družbene norme.

Kot hitro razvijajoči se sektor, je turizem vse večji vir pritiskov na naravne vire in okolje, s čimer vpliva na socialne razmere, kulture in lokalno okolje turističnih območij; ta trend lahko vodi do zmanjšanja koristi turizma do lokalnega in širšega gospodarstva.

Kar zadeva gospodarske koristi, turizem zagotovo predstavlja priložnost za gospodarski razvoj, gospodarsko raznovrstnost in rast povezanih dejavnosti. Strategija ekoturizma v Avstraliji pravi⁵: »Ekoturizem ponuja potencial za ustvarjanje deviznih zaslužkov, zaposlitev in drugih gospodarskih ter družbenih koristi, zlasti na regionalnih območjih. [...] Ekoturizem lahko zagotovi tudi sredstva za ohranjanje in upravljanje okolja ter spodbudo za ohranjanje in trajnostno rabo zasebnega zemljišča.«

Turizem je glavni razlog za povečanje povpraševanja po potniškem prometu in s tem povezane vplive na okolje. Pričakuje se, da bo to povpraševanje še naprej naraščalo, vključno s pomembnim prispevkom k podvojitvi zračnega prometa v naslednjih 20 letih. Avtomobili in letala, ki so najbolj škodljiva prevozna sredstva, ostajata najpogosteje uporabljeni obliki prevoza.⁶ Zato glavni pritisk na okolje izhaja prav iz prometa. Negativni vpliv na okolje, pa povzročajo še poraba vode in energije, izgradnja infrastrukture in izguba zemljišč ter proizvodnja odpadkov. Erozija tal in vplivi na biotsko raznovrstnost sta tudi težavi, ki ju povezujemo s turizmom. Na nekaterih priljubljenih destinacijah so ti pritiski povzročili nepopravljivo degradacijo lokalnega okolja.

2.2 Potencialne koristi turizma

- Raznovrstnost gospodarskih dejavnosti;
- Povečanje lokalnega dohodka;

⁵ Turizem, biotska raznovrstnost in trajnostni razvoj: Ocenjevanje turizma: vplivi v Aziji in Pacifiku, O. P. Kandari Gyan Publishing House, 2004, stran 210.

⁶ Evropsko okolje: tretja ocena (Evropska agencija za okolje, 2003) (dostop: 2018.01.04). <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/tourism-travel-by-transport-modes>

- Možnosti zaposlovanja, potencial za kvalificirana dela z visoko dodano vrednostjo;
- Multiplikativni učinki, ki spodbujajo rast drugih gospodarskih sektorjev;
- Izboljšana proizvodnja s prenosom tehnologij;
- Zmanjšanje prostorskih in socialnih razlik;
- Razvoj infrastrukture;
- Preprečevanje tendenc urbanizacije z zagotavljanjem boljših življenjskih razmer za podeželske skupnosti;
- Spodbujanje ohranjanja narave;
- Spodbujanje ohranjanja in obnavljanja naravnih in kulturnih vrednot, vključno s tradicionalnim znanjem;
- Spodbujanje kulturne izmenjave in miru;
- Krepitev družbene in okoljske ozaveščenosti;
- Rekreacija, prispevek k dobrobiti ljudi.

Za presojo vloge turizma pri trajnostni rabi naravnih virov in njihove raznolikosti je pomembno, da upoštevamo morebitne negativne vplive turizma. Te so v grobem razdeljene na vplive na okolje in na družbeno-ekonomski vplivi. Slednji so običajno tisti, ki vplivajo na lokalne in avtohtone skupnosti. Čeprav je takšne vplive težje količinsko opredeliti in analizirati, so lahko dolgoročno vsaj tako pomembni, če ne še bolj, kot neposredni vplivi na okolje.

2.3 Možni negativni vplivi na naravne vire⁷

- Neposredna uporaba naravnih virov s strani turistov (voda, energija itd.): poraba vode s strani turista na počitnicah bi lahko preseгла 10- do 100-kratno porabo vode lokalnih prebivalcev, kar bi lahko povzročalo velike težave na sušnih in pol sušnih območjih, kot je na primer Sredozemlje;
- Uporaba zemljišč za nastanitvene zmogljivosti, ceste in gradnjo druge infrastrukture, pri čemer se zemljišča odvezemajo kmetijstvu in drugim tradicionalnim rabam zemljišč;
- Čezmerno izkoriščanje virov za gradbeni material (les, kamen itd.);
- Krčenje gozdov in intenzivnejša ali netrajnostna raba zemljišč;
- Uničenje pokrajine ter izguba ekološke vloge, zaradi katera pokrajina izgubi svojo družbeno-kulturne in notranje vrednote in ne morejo več ponujati rekreacije ali estetskega užitka;
- Neposredni vpliv na sestavo vrst in na prostoživeče živali: a) ubijanje živali za hrano ali izdelavo spominkov za turiste, trgovanje z živimi živalmi; b) lov določenih vrst je lahko posebna oblika turizma; c) življenje nevretenčarjev in nekaterih rastlinskih vrst lahko ogrozi že hoja, vožnja z avtomobili in vozila pa negativno vpliva tudi na večje vrste; d) vozila pogosto uničujejo ribnike in druge mokre habitate, ki so razmnoževalna mesta za dvoživke in plazilce itd.;
- Motenje vedenja živali zaradi neprimerne vedenja turistov, manjkajoč ali neustrezen nadzor obiskovalcev in preseganje nosilne zmogljivosti;

⁷ Anna Iványi: Povezave med biotsko raznovrstnostjo in turizmom - uvod, 2011, http://www.ceeweb.org/wp-content/uploads/2011/12/bidi_tourism.pdf

- Spreminjanje habitatov prosto živečih živali in ekosistemov, razdrobljenost in izguba habitatov; razvoj infrastrukture, ki onemogoča rast rastlin in prehod živali, izgubo površin za hranjenje ali migracijske poti, v primeru spreminjajočih se okoliščin pa se prebivalstvo ne more premakniti na druge, bolj primerne lokacije - zaradi tega je ohranjanje ekoloških koridorjev zelo pomembno;
- Nevarnost vnosa tujih vrst, ki povzročajo motnje ali celo izginotje nekaterih elementov lokalne flore in favne;
- Erozija obale in tal: proizvodnja plodnega sloja zemlje lahko traja stoletja, vendar če je izpostavljena vetru in vodi, na primer zaradi odstranitve naravno zaščitne vegetacije, lahko v nekaj sezonah izgine;
- Velika proizvodnja odpadkov;
- Črpanje podzemnih voda;
- Izpuščanje neobdelanih odplak;
- Odlaganje odpadkov;
- Onesnaževanje zraka, predvsem iz prometa;
- Hrup.

2.4 Možni negativni družbeno-ekonomski vplivi⁸

- Dotok ljudi, ki iščejo zaposlitev ali podjetniške priložnosti in s tem povezana družbena degradacija; zaradi sezonske narave zaposlitve in dohodka ni mogoče zagotoviti celoletnega zaposlovanja teh ljudi, kar povzroča negotovost; hkrati izginjajo tudi tradicionalni viri zaslužka, ker ljudje zapuščajo svojo zemljo v upanju na boljše življenje v turistični industriji, kar vodi v izgubo tradicionalnega znanja in kulturnih vrednot ter tudi v preusmeritev v druge gospodarske sektorje in izgubo tradicionalnih zaposlitvenih priložnosti.
- Nenadna izguba dohodka in delovnih mest v času upada, v primeru eno strukturnega razvoja in močne odvisnosti od zunanjih dejavnikov.
- Zaslužki iz turizma pogosto ne koristijo regiji ali državi gostiteljici zaradi tako imenovanega uhajanja tujih valut; če so hoteli in drugi turistični objekti v lasti tujih investitorjev.
- Neenaka porazdelitev gospodarskih koristi med člani lokalnih skupnosti; povečanje neenakosti vodi do relativne revščine v skupnostih.
- Zanemarjanje razvoja človeških virov, ki ponuja samo nekvalificirane in slabo plačane službe za domačine, kar utrjuje pot do medkulturnih stikov.
- Prerazporeditev omejenih proizvodnih dejavnikov, konfliktna raba virov, pri kateri so turisti ali turistični objekti privilegirani, tudi če niso izpolnjene osnovne potrebe in interesi lokalne skupnosti.
- Izkrivljen razvoj infrastrukture, ki presega lokalne potrebe; vzdrževanje zgrajene infrastrukture predstavlja veliko breme za lokalno prebivalstvo, tudi če so turisti odšli (konec sezone ali zaradi tega, ker destinacija ni več zanimiva za turiste ali pa zaradi globalnih konfliktov, ki ovirajo potovanje).

⁸ Anna Iványi: Povezave med biotsko raznovrstnostjo in turizmom - uvod, 2011, http://www.ceeweb.org/wp-content/uploads/2011/12/bidi_tourism.pdf

- Povišanje cen zemljišč in potrošniškega blaga; v primeru dobro obiskovane počitniške destinacije lahko cene postanejo tako visoke, da si domačini ne morejo več privoščiti nakupa zemljišča ali hiše za svoje otroke ali jesti v restavraciji.

Upoštevati pa je treba, da ima turizem tudi pomemben finančni vidik. Sektor izletništva in športnih aktivnosti je dejansko postal vreden več milijard EUR. V Evropi je v letu 2015 ustvaril 37.000 milijonov EUR, kar je trikrat več od celotnega trga najema avtomobilov (10.000 milijonov EUR) in skoraj polovica celotnega trga hotelskih rezervacij (80.000 milijonov EUR).⁹ Po podatkih najnovejšega svetovnega turističnega barometra UNWTO so se mednarodni prihodi turistov v letu 2017 povečali za 7 % in dosegli skupno 1322 milijonov. Ta močan napredek v sektorju naj bi se nadaljeval leta 2018 s stopnjo 4 do 5 %.¹⁰ Ni čudno, da se turizem vse bolj obravnava kot ključna gonilna sila gospodarskega razvoja in je bistvenega pomena za ustvarjanje delovnih mest in blaginjo skupnosti po vsem svetu.

Vendar je še vedno velik izziv kako zagotoviti, da bosta ta rast in dobiček koristila vsem članom vsake gostiteljske skupnosti, ter da bo turizem okoljsko odgovoren, splošno dostopen in v skladu s cilji trajnostnega razvoja.

Po podatkih Združenih narodov je bilo v letu 2015 skoraj 1,2 milijarde mednarodnih potnikov, kar je 674 milijonov več kot v letu 2000. Najnovejša številka predstavlja skoraj vsakega sedmega človeka na svetu in naj bi se do leta 2030 povečala na 1,8 milijarde ljudi. Svetovna trgovinska organizacija predvideva, da bo do leta 2020 število mednarodnih prihodov doseglo 1,56 milijarde.¹¹

2.5 Opredelitve: Ekoturizem v primerjavi s trajnostnim turizmom

Obstaja več poskusov opredelitve ekoturizma in trajnostnega turizma, vendar nobena od teh opredelitev ni postala splošno sprejeta in priznana. Izčrpne razprave potekajo tudi glede rabe izrazov, njihove vsebine in izvajanja. Naslednje opredelitve lahko pomagajo razlikovati med njimi.

Ekoturizem je »...odgovorno potovanje na naravna območja. Varuje okolje in zagotavlja dobro počutje domačinov«¹².

Ekoturizem je okoljsko odgovorno potovanje in obisk relativno neokrnjenih naravnih območjih z namenom uživanja in spoštovanja narave (in vseh spremljajočih kulturnih značilnosti - preteklih in sedanjih). Ekoturizem spodbuja ohranjanje, ima nizek negativni učinek in zagotavlja ugodno aktivno družbeno-ekonomsko vključevanje lokalnega prebivalstva¹³.

Ekoturizem je »naravni turizem, ki vključuje izobraževanje in interpretacijo naravnega okolja in je ekološko trajnosten.«¹⁴

Trajnostni turizem »deluje v okviru naravnih zmogljivosti, skrbi za regeneracijo in prihodnjo produktivnost naravnih virov; spodbuja lokalne skupnosti, njihove običaje in način življenja, kar lahko prispeva k turistični izkušnji. Eno izmed načel trajnostnega turizma je, da mora imeti lokalna skupnost pravičen delež od koristi, ki jih prinaša turistično gospodarstvo ter da je turizem upravljan v sodelovanju z lokalno skupnostjo in deležniki«.¹⁵

⁹ <https://www.treksoft.com/en/blog/travel-tourism-stats-2016> (dostop: 2018.02.04)

¹⁰ <http://media.unwto.org/press-release/2018-01-15/2017-international-tourism-results-highest-seven-years> (dostop: 2018.12.03)

¹¹ <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284403950> (dostop: 2018.02.04)

¹² Mednarodno društvo za ekoturizem, 1991, <https://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>

¹³ IUCN, 1996, <http://www.ecogo.org/tag/iucn-ecotourism-definition/>

¹⁴ Avstralska komisija za nacionalno strategijo ekoturizma, 1994, <http://www.greengetaways.com.au/sustainability-in-tourism-in-australia/>

¹⁵ Tourism Concern & WWF, 1992, <http://www.earthsummit2002.org/toolkits/women/ngo-doku/ngo-comm/csd/csd19994.html>

Trajnostni turizem predstavlja »vse oblike turističnega razvoja, upravljanja in dejavnosti, ki trajnostno ohranjajo okoljsko, družbeno in gospodarsko celovitost ter blaginjo naravnih in kulturnih virov«. ¹⁶

Trajnostni turizem je turizem, ki trajnostni razvoj udejanja v praksi pri svojem razvoju, upravljanju in povezovanju s širšim gospodarstvom, družbo in okoljem. Vključuje sodelovanje lokalnih skupnosti in zagotavlja, da imajo pravičen delež v njegovih koristih, da bi zaščitil kakovost človeških in naravnih okolij ter vire, od katerih je odvisen turizem; ter deluje v okviru naravnih zmogljivosti. ¹⁷

Trajnostni turizem je »vsaka oblika razvoja ali upravljanja turističnih dejavnosti, ki zagotavlja dolgoročno zaščito in ohranjanje naravnih, kulturnih in družbenih virov ter na pozitiven in pravičen način prispeva k gospodarski rasti in blaginji posameznikov, ki živijo in delajo v zavarovanem območju ali ga obiskujejo«. ¹⁸

¹⁶ Zveza naravnih in narodnih parkov, 1993, http://www.federparchi.it/PDF/Loving.them.to.death_small.pdf

¹⁷ UNEP 1999, <http://sdt.unwto.org/content/about-us-5>

¹⁸ Evropska listina o trajnostnem turizmu na zavarovanih območjih, 1995, <https://www.europarc.org/wp-content/uploads/2015/05/2010-European-Charter-for-Sustainable-Tourism-in-Protected-Areas.pdf>

3 Izkušnje projekta CEETO v zvezi z razvojem trajnostnega turizma na zavarovanih območjih

3.1 Pregled orodij za načrtovanje/upravljanje/spremljanje, ki se uporabljajo v zavarovanih območjih (ZO) in zgodbe o uspehu na področju trajnostnega turizma na ZO (D.T1.2.1)

3.1.1 Uvod

V nadaljevanju so predstavljena orodja za načrtovanje/upravljanje/spremljanje turizma ter primeri dobrih praks na področju trajnostnega turizma, pridobljene iz različnih zavarovanih območij v Evropi.¹⁹

Nabor orodij in primeri dobrih praks so namenjeni partnerjem projekta CEETO (Ekoturizem v Srednji Evropi), pa tudi vsem upraviteljem zavarovanih območij (lokalnih, regionalnih ali nacionalnih javnih subjektov, pristojnih agencij) in njihovim zainteresiranim javnostim, kot so nevladne organizacije, raziskovalni centri in univerze ali MSP.

Prvi del je sestavljen iz pregleda glavnih metod, ki se uporabljajo za spremljanje in analiziranje turističnih tokov. Upravljavcem zavarovanih območij služijo pri sprejemanju strateških odločitev za zagotovitev ciljev pri ohranjanju biotske raznovrstnosti in hkrati za načrtovanje trajnostnega turizma, ki bi lahko okrepil naravno dediščino in prispeval k njeni zaščiti ter k blaginji lokalnih skupnosti.

V drugem delu pa primeri dobrih praks, prikazujejo, kako so nekatera evropska zavarovana območja uporabila zgoraj opisane metode, s poudarkom na njihovih značilnostih in rezultatih.

3.1.2 Izbira metode

Pri izbiri metode, je potrebno jasno opredeliti namen in določiti cilje spremljanja, ker lahko vsak cilj vključuje drugačno kombinacijo tehnik. Nato je potrebno določiti, kaj se bo spremljalo/merilo, da bi dosegli ta namen, katere informacije so potrebne: na primer, število obiskovalcev, dejavnosti, ki se izvajajo v parku itd.

Tesno povezano s tem, kaj je treba spremljati, je tudi, koga naj se spremlja. To pa zato, ker niso vsi ljudje, ki vstopajo v park, samodejno obiskovalci. Pravzaprav je poleg osebja parka potrebno upoštevati tudi dejstvo, da na teh območjih pogosto potekajo tudi druge dejavnosti, zato teh oseb ne smemo šteti za obiskovalce. Skozi nekatera zavarovana območja potekajo ceste, ki jih uporabljajo lokalni prebivalci, zato tudi teh oseb ne bi smeli šteti med obiskovalce. Poleg števila obiskovalcev, je potrebo ugotoviti tudi motiv obiskovanja nekega zavarovanega območja, saj v primeru, da želimo razumeti vpliv gorskega kolesarjenja na biotsko raznovrstnost, ne bi smeli pri tem upoštevati oseb, ki so prišli le na piknik.

Da so podatki ustrezni, je potrebno določiti kraj, kjer se bo dejavnost spremljanja oz. izvajala. Bistvenega pomena je, da imamo v mislih cilje, ki smo si jih določili, saj če želimo ugotoviti odnos med obiskovalci in naravo, moramo spremljati dejavnosti na osrednjih območjih parka; če je cilj ugotoviti turistične tokove, pa je bolj koristno, da se določijo točke, kjer bo potekalo štetje obiskovalcev.

¹⁹ Filippo Lenzerini (zunanji strokovnjak - Federparchi), Diego Albanese (koordinator projekta - Federparchi).

V zadnji fazi, pa se določi obdobje, kdaj se bo izvajalo merjenje. Ustrezneje je, da se spremljanje izvaja v daljšem časovnem obdobju. Prav tako je pomembno zbirati tudi druge dejavnike, ki vplivajo na rezultate raziskave, kot so: vremenske razmere, letni čas, čas počitnic in dopustov in državni prazniki itd.

Na podlagi opravljane analize dobljenih podatkov, lahko upravljavci zavarovanega območja določijo orodja, ki jim bodo v pomoč pri načrtovanju in odločanju.²⁰

3.1.3 Sinoptična tabela glavnih metod

Opremljene metode so mešanica že uveljavljenih metod, ki se uporabljajo že vrsto let, ter inovativnih metod, ki v zadnjih letih pridobivajo na pomenu in verodostojnosti. S tem je mogoče predstaviti popoln pregled orodij, ki jih je mogoče prilagoditi potrebam vsakega zavarovanega območja. Kot izhodišče lahko štejemo naslednjo sinoptično shemo, ki jo je mogoče še izboljšati in razviti z uvedbo drugih tehnik ali s preoblikovanjem obstoječih.

3.1.4 Opremljene metode

V tem poglavju so s kratko razlago predstavljene različne metode, ki so bile opredeljene za spremljanje turističnih tokov v ZO. Podrobneje bodo opisane v naslednjem poglavju.

■ Metoda St. Gallen

Metoda St. Gallen omogoča pridobivanje podatkov s strani deležnikov, ki imajo neposreden stik z obiskovalci in samo območje dobro poznajo (pridobijo se lahko podatki o gibanju obiskovalcev, vstopne točke, aktivnosti idr.). Kot rezultat dobimo poglavitne poti, ki jih obiskovalci opravijo v zavarovanem območju ter seznam turističnih produktov, po katerih obiskovalci največ povprašujejo.

S praktičnega vidika so za izvajanje te metode potrebni:

- zemljevidi območja v različnih merilih
- ortofoto posnetki

■ Štetje avtomobilov

Ta metoda temelji na štetju avtomobilov, ki prečkajo vnaprej določene »kontrolne točke«. S to metodo dobimo vpogled na raven prometa znotraj določenega območja ter kako se ta raven spreminja v določenem časovnem obdobju.

Za izvajanje te metode potrebujemo orodja za štetje (piroelektrične senzorje, vstopnice, parkirišča, video kamere, fotocelice).

■ Štetje oseb

Ta metoda temelji na štetju oseb, ki prečkajo vnaprej določene »kontrolne točke«. Z metodo pridobimo podatke, koliko ljudi vstopi na določenem območju ter kako se ta raven spreminja v določenem časovnem obdobju.

Za izvajanje te metode potrebujemo orodja za štetje (piroelektrične, tlačne, optične, infrardeče ali magnetne merilne senzorje, vstopnice, video kamere, vrtljiva vrata).

■ Prenosni telefoni

²⁰ Spremljanje in upravljanje tokov obiskovalcev v rekreacijskih in zavarovanih območjih, Konferenčni zbornik, A. Amberger, C. Brandenburg, A. Muhar 2002, strani 1-6. http://mmv.boku.ac.at/refbase/files/muhar_andreas_arnb-2002-methods_for_visitor.pdf

Ta metoda temelji na pridobivanju podatkov (Big Data) s pomočjo prenosnih telefonov. Z analizo podatkov se pridobijo informacije o gibanju obiskovalcev na zavarovanem območju (anonimno, ker se podatki analizirajo na združeni način).

Za izvajanje te tehnike je potrebna geo-referenčna baza podatkov, ki jo zagotovi telefonski operater.

- **Razgovor/intervju**

To je ena od najpogosteje uporabljenih metod, saj omogoča pridobivanje specifičnih informacij o obiskovalcu, na podlagi njegovih želja in potreb.

Za to metodo zadostuje že snemalnik.

- **Anketa**

Podobno kot razgovor je tudi anketa ena od najpogosteje uporabljenih metod, ko je potrebno zbirati želje obiskovalcev, da bi lahko uporabili ustrezne strategije upravljanja.

Za to tehniko, ki jo je mogoče izvesti bodisi prek spleta bodisi v živo, je treba zagotoviti spletne ali papirne obrazce.

- **GPS sledenje**

Je ena izmed tehnik, ki je vse bolj priljubljena, saj omogoča »spremljanje« obiskovalcev v parku in s tem prepoznavanje najljubših poti in najbolj obiskanih krajev.

Za uporabo te tehnike potrebujemo naprave za GPS sledenje.

- **Družbena omrežja**

Uporaba velike količine podatkov in informacij, ki jih lahko zagotovijo družbena omrežja, je ena od najuspešnejših metod, saj omogoča ugotavljanje trendov, želja in vedenje obiskovalcev, s preverjanjem njihovih objav na spletu.

- **Statistične metode**

Statistične metode so vsi tisti kompleti statističnih orodij, bolj ali manj izpopolnjeni, ki se uporabljajo za ocenjevanje predmeta študije, v tem primeru tokov obiskovalcev, kadar nimamo na voljo vseh razpoložljivih informacij ali če je treba preučiti nekatere spremembe.

- **Fokusne skupine**

Fokusne skupine je uporabna tehnika za poglobitev teme ali določenih vidikov teme, ki se izvaja z intervjuvanjem homogene skupine ljudi.

- **Video kamera**

Uporaba kamer na vhodu v parke ali na nekaterih glavnih točkah je lahko koristna za zbiranje informacij o številu, pretoku in obnašanju obiskovalcev znotraj območja.

Za to metodo potrebujemo kamere in, če je na voljo, programsko opremo za analizo posameznih posnetkov (ali za video analizo), kar bi sicer moral izvajalec opravljati ročno.

- **Bioakustika**

Bioakustika je veda, ki združuje zoologijo in akustiko. Povezana je z etologijo, ki preiskuje proizvodnjo in sprejemanje zvoka pri živalih, vključno z ljudmi, in kako živali komunicirajo z zvokom.

Za izvajanje te tehnike potrebujemo:

- mikrofon / hidrofon
- snemalnik
- računalnik z vsemi potrebnimi programi za izdelavo zvokov

3.1.5 Analiza metod

V nadaljevanju sledi analiza posamezne tehnike, njene prednosti in slabosti oz. pomanjkljivosti, ter praktični in uporabni vidiki v primeru izbire določene tehnike. Analizirani so tudi kompleksnost posamezne tehnike in stroškovni vidik.

Kompleksnost vključuje vidike, povezane z izvajanjem vsake metode (nameščanje senzorjev, video kamere, izvajanje participativnih procesov itd.), analizo podatkov (ali so podatki na voljo takoj ali pa jih je potrebno obdelati) in na koncu tudi stroškovni vidik, tako v smislu časa (upoštevajoč vse faze, ki jih je treba izvesti, da bi prišli do končnih podatkov) kot denarja.

Področje uporabe predstavlja omejitve, ki jih lahko ima neka metoda. Na primer, štetje avtomobilov zahteva prehodno cesto, medtem ko GPS potrebuje jasen signal. Področje uporabe ni vključeno v sinoptično tabelo, ker gre za element, ki ga je treba oceniti za vsak primer posebej.

Pomemben vidik je povezan s profiliranjem obiskovalcev, tj. z značilnostmi, željami, potrebami in mnenji ljudi, ki obiščejo zavarovano območje. Profiliranje je pomemben vidik pri opredeljevanju potrebnih izbir, saj so te odvisne od profila obiskovalca (ali so v parku predvsem družine ali organizirane skupine? Ali so pohodniki, gorski kolesarji, sprehajalci; Po katerih storitvah povprašujejo obiskovalci?).

Količina pridobljenih podatkov vpliva na kakovost analize in na nadaljnje odločanje, zato je pomembno, da razmislimo o vrsti in količini podatkov, ki jih bomo zbirali. Podatek o številu ljudi je po kakovosti nižji od vprašalnika, ki omogoča popolno poznavanje obiskovalca.

Z natančnostjo je povezana pravilnost podatkov v povezavi z realnostjo, zato je štetje ljudi tehnično bolj natančno od pridobivanja podatkov s prenosnimi telefoni, ki imajo lahko določene pomanjkljivosti.

Prilagodljivost je povezana s tem, v kolikšni meri je metodo mogoče prilagoditi in spremeniti v skladu s potrebami. Na primer, štetje ljudi je v primerjavi z vprašalnikom, manj prilagodljiva metoda, saj zbira samo določeno vrsto podatkov, medtem ko lahko druga preiskuje različne vidike in področja.

Kombinacija različnih metod med seboj, lahko zagotovi uporabne informacije za bolj popolno branje podatkov o pretoku in obnašanju obiskovalce.

Na koncu je bila ocenjena še uporabnost posamezne metode. V tem razdelku smo želeli predstaviti preprost pregled, kako lahko beremo podatke, pridobljene z določeno tehniko.

3.1.6 Preglednica različnih vrst metod

METODA SAINT GALLEN	
Prednosti	Metoda omogoča zbiranje velike količine podatkov s pomočjo deležnikov območja. Njihovo poznavanje izhaja iz interakcije z obiskovalci. S pomočjo teh podatkov se oblikujejo zemljevidi, ki prikazujejo gibanje obiskovalcev. Zagotavljajo lahko tako kvalitativne podatke, kot so značilnosti obiskovalcev in motivi potovanj, kot tudi kvantitativne podatke, število obiskovalcev, tokovi. Poleg tega lahko deležniki zaradi neposrednega stika z obiskovalci in poznavanja ozemlja izrazijo svoje mnenje glede določene tematike (transport, urejenost poti idr.). Metoda je uporabna za izvedbo raziskave na večjih območjih.

Slabosti	Za delovanje metode in smiselnost dobljenih podatkov, je potrebno dobro poznavanje obiskovalcev s strani lokalnih deležnikov, saj je lahko v nasprotnem primeru zamudna obdelava podatkov, ker je potrebno analizirati in primerjati številne podatke hkrati.
Kompleksnost in stroški	Ta metoda zahteva oblikovanje fokusnih skupin, ki bodo pridobivale informacije s strani deležnikov določenega območja in izvedle nadaljno obdelavo podatkov.
Področje uporabe	Metoda nima prostorskih ali drugih omejitev.
Profil obiskovalcev	Metoda je dobra za izdelavo profila obiskovalcev, ker pridobimo informacije o značilnostih potovanj, potrebah in željah obiskovalcev.
Kakovost podatkov	Visoka
Kombinacija z drugimi metodami	Metoda se lahko združi z drugimi orodji, kot je na primer vprašalnik. Tako pridobimo več podatkov o značajskih značilnostih obiskovalcev. S pomočjo GPS sledenja ali z uporabo prenosnih telefonov, pa dobimo bolj podrobne podatke o gibanju obiskovalcev na nekem območju.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	Metoda je uporabna, če želimo ugotoviti kakšno je vedenje obiskovalcev ter kakšne so njihove potrebe in želje. Pridobljeni podatki nam omogočajo identificirati turistične tokove na danem območju. Poznavanje turističnih tokov in dejavnikov, ki vplivajo na turistični obisk neke destinacije, pa je bistvenega pomena, saj lahko le tako usmerjamo in načrtujemo trajnostni razvoj turizma.
Prilagodljivost	Metoda se lahko s preoblikovanjem vprašanj prilagodi potrebam naročnika oz. upravljavca zavarovanega območja.

ŠTETJE AVTOMOBILOV

Prednosti	Metoda samodejnega štetja avtomobilov, je uporabna, če se odločimo za spremljanje obiska v daljšem časovnem obdobju, saj je možno izvajati merjenje skozi celo leto. S podatkom o povprečnem številu ljudi na avtomobil, lahko ocenimo število obiskovalcev ter tako pridobimo podatek v katerem obdobju je območje najbolj obiskano. Metoda je dokaj preprosta za izvajanje in vzdrževanje.
Slabosti	Ena izmed slabosti te metode je, da je merjenje povezano z dostopnostjo avtomobilov. Merjenje se izvaja le na območjih, kjer je omočen dostop z avtomobilom. Potrebno je imeti instrument, ki ga je potrebno kalibrirati in vzdrževati, čeprav samo vzdrževanje ni zapleteno ter dostop do vira energije. Metoda ne omogoča natančnega štetja, ampak samo oceno.
Kompleksnost in stroški	Zahtevnost in strošek je odvisen od natančnosti zbiranja in obdelave podatkov ter izbire naprave za štetje.
Področje uporabe	Metoda je vezana na prisotnost javnih cest, naprava za merjenje pa na vir energije.
Profil obiskovalcev	Ne omogoča izdelave profila obiskovalcev.
Kakovost podatkov	Nizka
Kombinacija z drugimi metodami	Metodo oz. orodje se lahko kombinira z drugimi orodji, zlasti z vprašalniki in intervjuji, ki omogočajo zbiranje informacij o obiskovalcih.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	Metoda je koristna za ugotavljanje turističnih tokov znotraj parka, na podlagi katerih se lahko določajo omejitve dostopa, z namenom zmanjšanja vpliva turizma na okolje.
Prilagodljivost	Metoda se ne da prilagoditi, saj omogoča zbiranje le ene vrste podatkov - število prehodov avtomobilov.

ŠTETJE OBISKOVALCEV	
Prdnosti	Metoda je preprosta in hitra, uporabna za izvajanje monitoringa v daljšem časovnem obdobju in v primerih ko zavarovano območje nima vstopnine. Merjenje se lahko izvaja na različnih točkah, tako da se lahko preučuje in analizira različna področja zavarovanega območja. Monitoring se lahko izvaja kadarkoli, ne glede na letni čas. Instrument se lahko upravlja na daljavo.
Slabosti	Metoda se izvaja s pomočjo instrumenta, ki ga je potrebno kalibrirati in vzdrževati. Možne so napake v merjenju, na primer pri prehodu večje skupine obiskovalcev ali v primeru slabega vremena.
Kompleksnost in stroški	Gre za metodo, ki ne zahteva veliko finančnega in časovnega vložka. Ker se zbira samo ena vrste podatkov, je metoda tudi zelo enostavna.
Področje uporabe	Raba instrumenta namenjenega štetju obiskovalcev je vezana na vir energije.
Profil obiskovalcev	Ne omogoča izdelave profila obiskovalcev.
Kakovost podatkov	Nizka
Kombinacija z drugimi metodami	Metodo oz. orodje se lahko kombinira z drugimi orodji, kot so na primer vprašalniki, intervjuji, ki omogočajo zbiranje informacij o obiskovalcih, na primer o vstopnih točkah.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	S pomočjo zbranih podatkov pridobimo vpogled v število obiskovalcev, sezonskost, potek turističnih tokov, morebitne kritične točke, ki presega nosilno zmogljivost in ki zahtevajo določeno ureditev ali zaščito. Metoda je uporabna, pri načrtovanju investicij v turistično infrastrukturo ali nasprotno v omejevanje turističnega obiska.
Prilagodljivost	Metoda ne dopušča prilagoditev, ker omogoča zbiranje le ene vrste podatkov - število obiskovalcev.

PRENOSNI TELEFONI	
Prednosti	Metoda je uporabna, če želimo ugotoviti gibanje obiskovalcev na večjem območju. Omogoča večjo natančnost, zaradi količine zbranih podatkov. S zbiranjem podatkov v daljšem časovnem obdobju, dobimo v pogled v gibanje obiskovalcev skozi vse leto. Pridobljeni podatki so predvsem podatki o številu obiskovalcev in ne o nočitvah.
Slabosti	Ena izmed slabosti je, da je metoda odvisna od pokritosti območja s telefonskim signalom. Območje repetitorja ter bližina meje druge države, lahko vpliva na napačno zaznavo lokacije obiskovalcev. Podatke je potrebno kupiti od telefonskega operaterja.
Kompleksnost in stroški	Kompleksnost metode je povezana z obdelavo podatkov in pridobivanjem informacij. Strošek je povezan z nakupom podatkov od telefonskih podjetij.
Področje uporabe	Metoda je odvisna od pokritosti območja s telefonskim signalom.
Profil obiskovalcev	Omogoča izdelavo profila obiskovalca na podlagi države iz katere prihaja in na podlagi aktivnosti v parku - gre za spremljanje gibanje obiskovalca na podlagi telefonskega signala.
Kakovost podatkov	Kakovost zbranih podatkov je odvisna od ravni obdelave.
Kombinacija z drugimi metodami	Metodo se lahko kombinira z vprašalniki in intervjuji, zato da se lahko na podlagi dobljenih informacij izdelava profil obiskovalcev ali pa z GPS signalov, da se preveri točnost gibanja.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	Metoda omogoča pridobitev podatkov o priljubljenih točkah obiskovalcev in poteh, ki jih opravijo. V primeru, da neko območje presega nosilno zmogljivost, se lahko sprejmejo ukrepi s katerimi se omeji obisk.

	Z metodo lahko ugotovimo izvor obiskovalcev, ter na podlagi ugotovitev umerjamo nadaljne investicije v promocijo in marketing. Z metodo lahko opredelimo kritične točke znotraj zavarovanega območja ter sprejmemo ukrepe, ki omejujejo rabo teh območij.
Prilagodljivost	Metoda ne omogoča veliko prilagoditev, saj je omejena na obstoječe podatkovne baze.

INTERVJU	
Prednosti	Metoda je preprosta za uporabo in jo je mogoče izvesti in ponoviti v različnih situacijah. Prilagaja se potreban upravljavca zavarovanega območja. Intevju omogoča zbiranje kvantitativnih in kvalitativnih podatkov. Lahko je strukturiran na več težavnostnih stopenj.
Slabosti	V zbiranje podatkov in obdelavo informacij je potrebno vložiti kar nekaj časa. Če analizo podatkov opravijo zunanji strokovnjaki, so s tem povezani višji stroški. Zahteva interakcijo med spraševalcem in intervjuvancem, zato je potrebno zbiranje podatkov opraviti po telefonu ali na terenu, kar lahko vpliva na možne napake (pri zbiranju in obdelavi podatkov). Zahteva statistično znanje.
Kompleksnost in stroški	Kompleksnost je povezana z vrsto in strukturo intervjuja, ki jo nameravamo izvesti, in z vrsto podatkov, ki jih želimo zbrati. Stroški so povezani predvsem s časom - zbiranje in obdelava podatkov ter s tem ali je analiza opravljena interno ali s pomočjo zunanjih strokovnjakov.
Področje uporabe	Ni omejitev.
Profil obiskovalcev	Metoda omogoča izdelavo natančnih profilov obiskovalcev.
Kakovost podatkov	Visoka
Kombinacija z drugimi metodami	Metoda se lahko kombinira oziroma dopolni z drugimi predstavljenimi metodami, na primer uporaba metode GPS - za spremljanje poti obiskovalcev.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	Metoda omogoča izdelavo natančnega profila obiskovalcev, saj preučuje njihove želje, motive, potrebe ter priljubljena območja. Z metodo se lahko preizkusi učinkovitost ukrepov, sprejetih za rešitev določenih vprašanj oz. težav na območju parka, kot je na primer uvedba vstopnine ali zaprtje poti. Metoda omogoča vpogled v motive obiskovanja območja, kar je lahko podlaga za sprejemanje upravljavskih rešitev in rešitev povezanih z upravljanjem tističnega obiska v parku s ciljem ohranjanja narave.
Prilagodljivost	Metodo je prilagodljiva posameznim zavarovanim območjem.

ANKETE	
Prednosti	Metoda je preprosta, saj jo je mogoče zlahka uporabiti in ponoviti v različnih situacijah. Prilagaja se potrebam upravljavcev zavarovanih območij. Omogočajo zbiranje kvantitativnih in kvalitativnih podatkov. Lahko so strukturirane na več težavnostnih stopenj. Lahko se izvajajo tudi na daljavo (na spletu).
Slabosti	Možne težave pri povečanem obsegu in težavnosti vprašanj. Zabiranje in obdelava podatkov zahtevata veliko časa. Zahteva statistično znanje.

Kompleksnost in stroški	Kompleksnost je povezana z vrsto in strukturo vprašalnika, ki ga je treba opraviti, in s tem z vrsto informacij, ki jih je treba zbrati. Stroški so povezani predvsem s časom, ki je potreben za zbiranje in obdelavo podatkov.
Področje uporabe	Ni omejitev.
Profil obiskovalcev	Omogoča izdelavo zelo podrobnih profilov obiskovalcev.
Kakovost podatkov	Visoka
Kombinacija z drugimi metodami	Metoda se lahko kombinira oziroma dopolni z drugimi predstavljenimi metodami, na primer z uporabo metode GPS - za spremljanje poti obiskovalcev.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	Z metodo se lahko preizkusi ustreznost ukrepov, sprejetih za rešitev določenih vprašanj oz. težav na območju parka, kot je na primer uvedba vstopnine ali zaprtje poti. Metoda omogoča vpogled v motive obiskovanja območja, kar je lahko podlaga za sprejemanje upravljaljskih rešitev in rešitev povezanih z upravljanjem tustičnega obiska v parku s ciljem ohranjanja narave.
Prilagodljivost	Metodo je prilagodljiva posameznim zavarovanim območjem.

GPS SLEDENJE

Prednosti	Metoda je preprosta in natančna, saj jo je mogoče zlahka uporabiti in ponoviti v različnih situacijah. Omogoča identifikacijo poti in kritičnih točk, ter s tem določitev potrebnih investicij. Enostavna uporaba, potrebna je samo naprava GPS.
Slabosti	Možne težave pri sprejemanju signala. Obiskovalci jih lahko obravnavajo kot invazivne, ker jih dejansko spremljajo na poti (omejena zasebnost). Tehnološko napredne GPS naprave so lahko zelo drage. Za načrtovanje poti so potrebni posebni programi. V določenih primerih je potrebno oblikovati vzorec obiskovalcev zavarovanih omočij, da dobimo popolne in pravilne podatke.
Kompleksnost in stroški	Kompleksnost je povezana z obdelavo zbranih GPS podatkov. Stroški, pa so povezani z vrsto GPS naprave.
Področje uporabe	Edina omejitev je povezana z močjo signala.
Profil obiskovalcev	Metoda ne omogoča izdelave profila obiskovalcev.
Kakovost podatkov	Visoka
Kombinacija z drugimi metodami	Metodo se lahko dopolni z ostalimi predstavljenimi metodami. V kombinaciji z intervjuji in vprašalniki pridobimo potrebne informacije za izdelavo profila obiskovalcev.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	Z metodo dobimo vpogled v poti obiskovalcev, priljubljene točke, kritične točke z vidika varnosti. Rezultati dobljenih podatkov, so lahko podlaga za usmerjanje investicij ter za oblikovanje rešitev morebitnih težav povezanih s povečanim obiskom.
Prilagodljivost	Metoda ne dopušča prilagoditev, ker se lahko zbira le ena vrsta podatkov.

DRUŽBENA OMREŽJA

Prednosti	Z metodo pridobimo podatke o obiskovalcih zavarovanega območja. Dobljeni podatki se lahko zelo dobro dopolnjujejo s pridobljenimi podatki drugih metod.

	Metoda je uporabna za ugotavljanje novih smernic, saj omogoča zbiranje podatkov v daljšem časovnem obdobju. Za to metodo je na voljo veliko podatkov.
Slabosti	Metoda je lahko problematična z vidika nizke stopnje povezanosti med družbenimi omrežji. Zbiranje podatkov je odvisno od pripravljenosti obiskovalcev, ki uporabljajo družbena omrežja, da označijo lokacijo in objavo. Moč signala lahko vpliva na število objav. Pridobivanje podatkov je odvisno od aktivnosti obiskovalcev zavarovanih omobčij na družbenih omrežjih.
Kompleksnost in stroški	Kompleksnost je tesno povezana z informacijami, ki jih želimo zbirati. Finančni vložek povezan s to metodo, je običajno zelo nizek. V veliko primerih je dovolj računalnik z internetno povezavo. Strošek se lahko poveča, če zbiranje in obdelavo podatkov izvajajo zunanji strokovnjaki.
Področje uporabe	Uporabnost je odvisna od spretnosti in znanja tistih, ki tam delajo, ter od prisotnosti orodij, ki dajejo prednost tej vrsti analize.
Profiliranje obiskovalcev	Omogoča izdelavo natančnega profila obiskovalca, njegovih značilnosti in preferenc.
Kakovost podatkov	Visoka.
Kombinacija z drugimi metodami	Metodo se lahko kombinira z vsemi predstavljenimi metodami. V kombinaciji z intervjuji lahko pridobimo več informacij za izdelavo profila obiskovalcev, z metodo GPS, pa lahko še spremljamo pot, ki jo opravijo obiskovalci.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	Metoda nam omogoča razumeti priljubljena območja med obiskovacu, od kot prihajajo, kako se gibajo na območju parka, za kakšne dejavnosti se odločajo in njihovo vedenje. Na podlagi tega se lahko usmerjajo investicije v infrastrukturo ter v kunikacijske in trženjske aktivnosti. S pomočjo metode lahko ugotovimo kako dejavniki, kot je na primer vreme ali pa ohranjenost okolja, vplivajo na obisk zavarovanega območja.
Prilagodljivost	Metoda je prilagodljiva, saj jo je mogoče prilagoditi informacijam, ki jih želimo zbirati.

STATISTIČNE METODE	
Prdnosti	Gre za metodo, ki omogoča ocene analiziranih in raziskanih elementov, ki se lahko izvajajo neprekinjeno in predvsem analizirajo različne možne scenarije. Je stroškovno učinkovita tehnika, saj lahko izhaja iz informacij, ki so že na voljo, kot je na primer število obiskovalcev. Zahteva manj terenskega dela.
Slabosti	Metoda je lahko zapletena za izvajanje, ker zahteva statistično in računalniško znanje. Poleg tega so potrebni posebni programi za analizo podatkov. Za določitev parametrov je potrebno dobro poznavanje območje zavarovanega območja in njegovih značilnosti. Poleg tega metoda lahko zahteva poznavanje značilnosti obiskovalcev in, če podatkov ni na voljo, jih je potrebno zbrati. Metoda zahteva veliko natančnosti, saj če so parametri napačno izračunani, to privede do napak pri analizi.
Kompleksnost in stroški	Stopnja kompleksnosti je odvisna od ocenjevalnega modela. Nasprotno, pa so lahko stroški nizki, zlasti če ima zavarovano območje že na voljo nekatere potrebne podatke.
Področje uporabe	Model nima omejitev uporabe. Vendar pa je potrebno statistično znanje.
Profiliranje obiskovalcev	Ne omogoča izdelave profila obiskovalcev.

Kakovost podatkov	S pravilno določenimi parametri, je kakovost podatkov zelo visoka.
Kombinacija z drugimi metodami	Metoda se lahko kombinira z drugimi metodami, zlasti z vprašalniki za pravilno profiliranje obiskovalcev (seznanitev z njihovimi značilnostmi, željami, aktivnostmi itd.) ali z metodo, kot je štetje ljudi ali avtomobilov za identifikacijo parametrov.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	Metoda je, če se jo pravilno izvaja, uspešna in učinkovita pri sprejemanju odločitev. Lahko se je uporablja za: - poznavanje trenutnega stanja, ko so na voljo le nekatere informacije in ni mogoče izvesti popolnega monitoringa. - pripravo scenarijev možnih vplivov na biotsko raznovrstnost ali dejavnosti znotraj zavarovanega območja.
Prilagodljivost	Metoda je prilagodljiva, saj jo je mogoče prilagoditi informacijam, ki jih želimo zbirati.

FOKUSNE SKUPINE	
Prednosti	Metoda s participativnim postopkom. Metodo je enostavna za uporabo, če je na voljo izkušen moderator. Uporabna, ko želimo pridobiti informacije o točno določeni temi. Vzposredno se lahko uporablja s kvantitativnimi postopki. Izpostavlja socialne in vedenjske elemente
Slabosti	Fokusne skupine so primerne predvsem za manjša območja, tako se ohrani kakovost zbranih podatkov (npr. osrednje območje parka). Lahko zahteva sodelovanje deležnikov izven parka, kot so na primer strokovnjaki ali druge interesne skupine. Za izvajanje metode potrebujemo veliko časa.
Kompleksnost in stroški	Kompleksnost in stroški so odvisni od informacij, ki jih je potrebno zbirati, in morebitnega zunanjega strokovnjaka.
Področje uporabe	Ni omejitev.
Profiliranje obiskovalcev	Omogoča izdelavo profila obiskovalcev.
Kakovost podatkov	Nizka
Kombinacija z drugimi metodami	Metodo se lahko uporablja z ostalimi predstavljenimi metodami. Na primer v kombinaciji z intervjuji, za natančnejšo izdelavo profila obiskovalcev, ali pa z metodo GPS, za ugotavljanje opravljenih poti obiskovalcev.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	Omogoča izdelavo popolnega profila obiskovalcev, saj preučuje njihove želje, potrebe ter priljubljena območja znotraj zavarovanega območja. Uporabna je za ugotavljanje ustreznosti ukrepov (vstopnina, zaprtje ceste), s katerimi želimo rešiti določena vprašanja.
Prilagodljivost	Metoda se lahko prosto uporablja v skladu s potrebami zavarovanega območja.

VIDEO KAMERA	
Prednosti	Gre za preprosto metodo, ki omogoča takojšen vpogled ter jo je mogoče zlahka uporabiti in ponoviti na različnih točkah v parku.

	Lahko ga uporablja neprekinjeno skozi celo leto. Uporablja se lahko na daljavo in na različnih točkah.
Slabosti	Na večjem območju se lahko izgubi kakovost dobljenih podatkov. Za obdelavo je potreben čas. Posebno pozornost je potrebno nameniti vprašanju glede zasebnosti. Višji stroški so povezani z nakupom kamer in vzdrževanjem naprav. Delovanje kamer je vezano na vir energije.
Kompleksnost in stroški	Metoda ni posebej zapletena, vendar je za analizo dobljenih podatkov potreben čas. Stroški so povezani z nakupom opreme in vzdrževanjem.
Področje uporabe	Glavno omejitev predstavlja vir energije, ki omogoča delovanje kamer.
Profiliranje obiskovalcev	Omogoča nizko kakovost izdelave profila obiskovalcev.
Kakovost podatkov	Dokaj dobra
Kombinacija z drugimi metodami	Metodo se lahko uporablja z ostalimi predstavljenimi metodami. Na primer v kombinaciji z intervjuji, za natančnejšo izdelavo profila obiskovalcev, ali pa z metodo GPS, za ugotavljanje opravljenih poti obiskovalcev.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	Podatki o številu obiskovalcev, njihovih potrebah, željah in obnašanju, so lahko podlaga za investicije in sprejetje ukrepov, namenjenih varovanju okolja. Metoda omogoča monitoring živalskih vrst.
Prilagodljivost	Metoda ni posebej prilagodljiva, ker je malo podatkov, ki jih je mogoče zbirati: število ljudi, dejavnosti itd.

BIOAKUSTIKA	
Prednosti	Gre za preprosto metodo, ki omogoča takojšen vpogled ter jo je mogoče zlahka uporabiti in ponoviti na različnih točkah v parku. Lahko se uporablja neprekinjeno skozi vse leto. Omogoča oceno prisotnosti in vpliva obiskovalcev na biotsko raznovrstnost. Razlikuje različne zvoke glede na dejavnosti, če so pravilno nameščene in usmerjene. Nizek vpliv na okolje v smislu, da se mikrofoni lahko postavi kjerkoli in ne moti normalnega življenja v okolju.
Slabosti	Na večjih območjih se izgubi učinkovitost oziroma kakovost podatkov. V primeru, da ni na voljo ustrezne programske opreme, je za obdelavo zbranih podatkov potreben čas. Metoda je lahko draga v smislu nakupa in vzdrževanja. Potreben je vir energije za delovanje naprave.
Kompleksnost in stroški	Metoda ni posebej zapletena, vendar je potreben čas za analizo dobljenih video podatkov. Stroški so povezani z nakupom in vzdrževanjem naprave ter programske opreme za obdelavo podatkov.
Področje uporabe	Glavno omejitev predstavlja vir energije.
Profiliranje obiskovalcev	Omogoča nizko kakovost izdelave profila obiskovalcev.
Kakovost podatkov	Dobra kakovost podatkov

Kombinacija z drugimi metodami	Metodo se lahko uporablja z ostalimi predstavljenimi metodami. Na primer v kombinaciji z intervjuji, za natančnejšo izdelavo profila obiskovalcev, ali pa z metodo GPS, za ugotavljanje opravljenih poti obiskovalcev.
Uporabnost pri načrtovanju ukrepov in strategije razvoja trajnostnega turizma	Z metodo ugotavljamo prisotnost obiskovalcev tudi na bolj oddaljenih območjih in po možnosti tudi na območjih, kjer ni dovoljen vstop. Ta sistem se lahko uporablja za spremljanje nekaterih vrst dejavnosti, kot je na primer lov. Uporabna je za oceno vpliva obiskovalcev na biotsko raznovrstnost. Metoda omogoča monitoring živalskih vrst.
Prilagodljivost	Metoda ni posebej prilagodljiva, ker je malo podatkov, ki jih je mogoče zbirati.

3.1.7 Sinoptična tabela

Orodje	Prednosti	Slabosti	Uporabnost za razvoj trajnostnega turizma
Metoda St. Gallen	Postopek priprave Lahko zajema večje območje	Temelji na znanju deležnikov o obiskovalcih Zahteva veliko časa	Informacije o obnašanju obiskovalcev in povpraševanju Identifikacija turističnih tokov in izbira ukrepov, ki spodbujajo trajnostni razvoj
Štetje avtomobilov	Neprekinjeno spremljanje podatkov Enostavnost	Malo natančnih podatkov Kalibriranje /preverjanje in vzdrževanje Odvisno od kraja postavitve naprav in dostopnosti	Informacije o sezonskosti in turističnih tokovih Omejena raba v občutljivih območjih Zmanjšanje vplivov na okolje
Štetje obiskovalcev	Neprekinjeno spremljanje podatkov Enostavnost	Kalibriranje /preverjanje in vzdrževanje	Štetje obiskovalcev Identifikacija kritičnih točk Omejevanje obiska v občutljivih območjih
Prenosni telefoni	Neprekinjeno spremljanje podatkov Primerno za večja območja Točnost Veliko količina podatkov	Odvisna od pokritosti s signalom Nakup podatkov	Informacija od kod prihajajo obiskovalci Informacije o poteh, ki jih opravijo obiskovalci Izboljšanje komunikacije Identifikacija kritičnih točk Omejevanje obiska v občutljivih območjih
Intervju	Enostavnost Prilagodljivost Raznolikost zbranih podatkov	Zahteva veliko časa Subjektivnost spraševalca	Profil obiskovalca Priljubljene točke Ocena sprejemljivosti ukrepov

Orodje	Prednosti	Slabosti	Uporabnost za razvoj trajnostnega turizma
		Potrebno je vzorčenje	
Ankete	Enostavnost Prilagodljivost Raznolikost zbranih podatkov	Zahteva veliko časa Subjektivnost spraševalca Potrebno je vzorčenje	Profil obiskovalca Priljubljene točke Ocena sprejemljivosti ukrepov
GPS sledenje	Enostavnost Točnost	Odvisna od pokritosti s signalom Vprašanje zasebnosti Potrebno je vzorčenje	Potovalne informacije Identifikacija kritičnih točk Omejevanje obiska v občutljivih območjih
Družbena omrežja	Uporaba obstoječih podatkov/informacij Neprekinjeno spremljanje podatkov Informacije o novih smernicah Velika količina podatkov	Uporabnost metode je odvisna od: od uporabe /interkacij družbenih omrežij pokritosti s signalom digitalnega profila povprečnega obiskovalca	Potovalne informacije Podatki o priljubljenih krajih Podatki o obnašanju obiskovalcev in njihovih aktivnostih
Statistični modeli	Ocene analiziranih elementov Neprekinjeno spremljanje podatkov Učinkovitost	Statistična znanja Temelji na znanju o območju in obiskovalcih Preverjanje /kalibriranje parametrov analize	Prikaz trenutnega stanja, ko je na voljo le nekaj podatkov Preverjanje vpliva na biotsko raznovrstnost in tokove obiskovalcev
Fokusne skupine	Enostavnost Primerna za zbiranje specifičnih informacij in predlogov	Zahteva veliko časa Tveganje glede učinkovitosti dobljenih informacij/podatkov Ni primerna za zbiranje splošnih informacij	Profil obiskovalca Priljubljene točke Ocena sprejemljivosti ukrepov
Video kamera	Neprekinjeno spremljanje podatkov	Ni primerna za uporabo na večjih območjih Vprašanje zasebnosti	Štetje obiskovalcev Informacije o aktivnostih obiskovalcev in obnašanju

Orodje	Prednosti	Slabosti	Uporabnost za razvoj trajnostnega turizma
			Spremljanje prisotnosti obiskovalcev na neokrnjenih območjih parka
Bioakustika	Neprekinjeno spremljanje podatkov Enostavno za namestitev in premikanje Nima vpliva na okolje	Zahteva veliko časa	Spremljanje prisotnosti obiskovalcev na neokrnjenih območjih parka Raznolikost aktivnosti obiskovalcev Monitoing biodiverzitete

Orodje	Kompleksnost	Profil obiskovalca	Kakovost podatkov	Kombinacija z drugimi metodami	Prilagodljivost
Metoda St. Gallen					
Štetje avtomobilov					
Štetje obiskovalcev					
Prenosni telefoni					
Intervju					
Ankete					
GPS sledenje					
Družbena omrežja					
Statistični modeli					
Fokusne skupine					
Video kamera					
Bioakustika					

Legenda:

Zelo enostavna za izvedbo Zelo dobra kakovost profila obiskovalcev, podatkov, natančnosti in prilagodljivosti	Enostavna za izvedbo Dobra kakovost profila obiskovalcev, podatkov, natančnosti in prilagodljivosti	Dokaj enostavna za izvedbo Srednje dobra kakovost profila obiskovalcev, podatkov, natančnosti in prilagodljivosti	Težavna za izvedbo Nizka kakovost profila obiskovalcev, podatkov, natančnosti in prilagodljivosti	Zelo težavna za izvedbo Slabo kakovost profila obiskovalcev, podatkov, natančnosti in prilagodljivosti

3.2 Dobre prakse

3.2.1 Uporaba masovnih mobilnih podatkov v Narodnem parku Gran Paradiso (ITA) za prepoznavanje turističnih prisotnosti in tokov z namenom razumevanja gibanja na območju.

Metoda: Prenosni telefoni

3.2.1.1 Opis

Narodni park Gran Paradiso je alpsko zavarovano območje, ki se nahaja med Val d'Aosto in Piemontom ter je sestavljeno iz 6 dolin.

Gore, ki jih vidimo danes, so v preteklosti izklesali in oblikovali orjaški ledeniki ter vodotoki, ki so ustvarili doline. Najpogostejša drevesa so macesni, pomešani z smrekami, švicarski bori in bolj redko bele jelke v dolini. Medtem ko drevesa postopoma izginjajo po pobočjih, jih nadomestijo obširni planšarski pašniki, ki so pozno pomlad polni cvetlic. Če se povzpemo na višje višine, tja do 4061 metrov, je pokrajina Gran Paradisa kamnita in ledeniška. Za favno je zelo značilen alpski kozorog, ki je tudi simbol parka.

Pokrajina Gran Paradiso Nacionalnega parka (Vir: <http://www.parks.it/parco.nazionale.gran.paradiso/par.php>).

Uprava Narodnega parka Gran Paradiso je imela potrebo po izvedbi podatkov o turističnem obisku, ki jih je že posedovala, pri čemer je želela vključiti že obstoječe podatke v druge vrste podatkov, ki bi omogočali tudi šteje obiskovalcev, ki ne bivajo v nobenem nastanitvenem objektu. To je bila metoda, ki je najbolje uresničila ta cilj in ki je omogočila pridobivanje informacij, koristnih za izvajanje strategij trajnostnega turizma v skladu z značilnostmi območja in turističnih tokov.

3.2.1.2 Metodologija

Študija se osredotoča na območje parka in ne na celotno območje občin, na katerih se razteza park.

Analiza temelji na podatkih iz dobro znanega italijanskega telefonskega omrežja, ki so bili anonimizirani, združeni in obdelani z ad hoc algoritmi. Upoštevani so bili predpisi o zasebnosti in varstvu osebnih podatkov. Uporabljene informacije se nanašajo izključno na združeno gibanje v omrežju: nobenih uporabljenih informacij ni mogoče neposredno, posredno ali na kakršenkoli drug način povezati s katerim koli uporabnikom omrežja.

3.2.1.3 Rezultati

Izvedena je bila analiza glavnih turističnih kazalnikov:

- Prisotnost in intenzivnost obiska
- Struktura po regionalnem/nacionalnem poreklu
- Stalnost
- Ponovljivost

Izvedena je bila analiza dinamike, ki je poudarila povezave in tokove med kraji v regiji:

- Povezljivost med kraji (skupna in razdeljena za sever in jug)
- Osredotočenje na dinamiko turistov iz Lombardije

Analiza segmentov z namenom opredelitve, kako se turisti razdelijo po območju glede na njihovo vedenje:

- Delitve, za katere je značilna visoka homogenost obiskov
- Omrežja medsebojnega povezovanja med parkom in sosednjimi območji

Analiza izkušenj z namenom preverjanja osrednjih vlog krajev v celotni izkušnji obiskovalcev:

- Najljubša območja vseh obiskovalcev
- Najljubša območja obiskovalcev iz Valle d'Aoste, Piemonta, Ligurije in Lombardije

Vsi ti rezultati so koristni in funkcionalni predvsem za usmerjanje marketinških strategij, zato so skladni s ciljno publiko obiskovalcev parka. Še posebej kombinacija z intervjujem omogoča boljše profiliranje obiskovalcev, njihovih potreb in želja z zagotavljanjem bolj prilagojenih storitev.

Če želite izvedeti več o tej dobri praksi, obiščite: <http://www.pngp.it/notizie/sviluppo-e-strategie-turistiche-nel-parco-i-risultati-dello-studio-con-i-big-data>

3.2.2 Štetje avtomobilov, ki se je izvajalo na naravnem območju Veluwe (NL) z uporabo prehodov za spremljanje in omejevanje prometa na območju

Metoda: štetje avtomobilov in vprašalnik

3.2.2.1 Kontekst

Velika pozornost je bila dana ukrepom namenjenih ohranjanju okolja in rekreativnim površinam zaradi prometnih zastojev in težav s parkiranjem, ki jih povzroča veliko število obiskovalcev v narodnem parku De Hoge Veluwe.

Veluwe je eno največjih naravnih območij na Nizozemskem in se nahaja v središču države. Območje vključuje več vasi, kampov in restavracij, kmetijskih površin, naravnih območij in dva narodna parka. Območje je v glavnem obiskano zaradi pokrajin in naravnih lepot ter je v obdobju analize privabilo do 30 milijonov obiskovalcev na leto. Avtomobilski promet je zato postal velika težava, saj je v nasprotju s pričakovanji turistov in cilji ohranjanja narave.

Provinca Gelderland, v kateri se nahaja Veluwe, je v preteklih že izvajala strategije za zmanjšanje prometa, na primer z zaprtjem cest, zelo nizkimi omejitvami hitrosti in končno s prehodi.

St. Hubertus lovska koč, Hoge Veluwe Nacionalni park (Vir: <https://www.flickr.com/photos/fdiotalevi/2811120375>)

Prehodi so nastali v okviru projekta EU Interreg IIIB »Boundless Parks Naturally!«. Trenutno turisti, ki obiskujejo Veluwe, za parkiranje svojih avtomobilov uporabljajo veliko parkirišč, razpršenih po okolici. Spletne strani privabljajo obiskovalce, z možnostjo parkiranja v bližini meje območja Veluwe, kar jim omogoča, da preživijo svoj čas ali raziščejo območje z drugimi prevoznimi sredstvi. Prehodi se nahajajo v bližini avtocest in železniških postaj ter nudijo različne storitve, kot so restavracije, turistične informacijske pisarne, centri za obiskovalce ter kolesarske ali jahalne poti.

Namen teh objektov je pritegniti večino obiskovalcev, zgostiti promet v bližini prehodov in zmanjšati število avtomobilov znotraj območja. Poleg tega bodo prehodi ponudili tudi nove priložnosti za turistični sektor. Koncentracija turističnih objektov na določeni lokaciji bi morala privabiti nove turiste in ponuditi dodatne priložnosti za zagotavljanje komercialnih storitev.

Območje namenjeno parkirišču Veluwe National Park (Vir: <http://www.raoulbeunen.nl/pubs/Veluwetransferium%20Posbank.pdf>)

3.2.2.2 Metodologija

Za preučevanje rekreacijske uporabe prehodov za vstop v Veluwe, Nunspeet in Posbank sta bili uporabljeni dve različni dostopni točki. Ker so bile potrebne podrobne informacije o vedenju na parkiriščih in o prostočasnih aktivnostih, je bil na teh dveh področjih dostopa izveden program spremljanja obiskovalcev, ki je združeval strojno štetje prometa in vprašalnike za obiskovalce.

Da bi preučili potencialno vlogo prehoda, se je bilo treba poglobiti v rekreacijsko rabo območij. Zato je potekalo zbiranje podatkov o številu obiskovalcev, njihovem ozadju in njihovem rekreativnem vedenju. Program spremljanja obiskovalcev v Nunspeetu je potekal 18 mesecev po uradni otvoritvi portala, medtem ko je bil tisti na območju Posbanka izveden kot del procesa izvajanja programa spremljanja obiskovalcev.

Na obeh lokacijah je mehansko štetje prometa trajalo 1 leto. Program mehanskega štetja prometa ni omogočil le določitve števila avtomobilov, temveč tudi njihovo nihanje v določenem časovnem obdobju in porazdelitev po območju. Te informacije so bile pomembne za določitev obsega prometnih težav in njihovega nastanka. Izvedeno pa je bilo tudi dodatno ročno štetje, da bi ugotovili točnost mehanskega štetja in določili povprečno zasedenost vozila.

Ta podatek je bil uporabljen za oceno števila obiskovalcev.

Ankete so bile uporabljene za preučevanje vedenja, zahtev in pričakovanj obiskovalcev ter za zagotavljanje informacij o željah in potrebah obiskovalcev kot tudi o namenu, pogostosti in oceni njihovih obiskov. Ankete so vključevale tudi vprašanja o tem, zakaj so obiskovalci prestopili območje, zakaj so parkirali svoje avtomobile na določenem parkirišču in kako so zaznali prometne težave. Ankete so bile namenjene ljudem, ki so prišli z avtomobilom.

30 metrski opazovalni stolp v kraju Nunspeet (Vir: <http://www.raoulbeunen.nl/pubs/Veluwetransferium%20Nunspeet.pdf>)

3.2.2.3 Rezultati

Sprejeti so bili ukrepi za vplivanje na obnašanje obiskovalcev, kot so omejitve dostopa in vstopnine (cestnine), pa tudi ukrepi za spodbujanje uporabe alternativnih prevoznih sredstev, kot sta javni prevoz in pešpoti. Cilj je bil spodbuditi ljudi k aktivnemu vedenju, ne da bi pri tem ogrozili (in v nekaterih primerih celo izboljšali) zadovoljstvo obiskovalcev.

Namen prehodov je pravzaprav spodbuditi ljudi, da obiščejo določen kraj, pustijo avtomobil na tej točki in se pomikajo naokrog na druge načine, peš, z drugačnimi prevoznimi sredstvi, brez omejitev dostopa. Prehodi (odziorna dostopi) so oblikovani na podlagi analize prometa in števila obiskovalcev. Obiskovalci lahko prebivajo zunaj parka v objektih, ki lahko postanejo resnične destinacije. Iz tega razloga je treba izvajati nekatere storitve, ki lahko zadovoljijo potrebe in želje samih obiskovalcev.

Če želite izvedeti več o tej dobri praksi, obiščite: http://www.raoulbeunen.nl/?page_id=32

3.2.3 Narodni park Harz (DE) je uporabil štetje obiskovalcev, da bi razvil načrt upravljanja poti.

Metoda: štetje ljudi in ankete

3.2.3.1 Opis

Narodni park Harz pokriva območje, ki se razteza od nižjega gorskega območja blizu Herzberga v južnem delu gora, čez masiv Harz do severnih pobočij blizu krajev Bad Harzburg in Ilsenburg. Tukaj lahko obiskovalci najdejo veliko različnih značilnih ekoloških sistemov, variacije višine, pobočja in skale. Park ponuja ekološko zapleteno pokrajino in vsebuje različne vegetacijske cone.

Narodni park Harz je potreboval program spremljanja za razvoj novega splošnega načrta za upravljanje in načrta za upravljanje poti v naslednjih treh letih na osnovi validiranih empiričnih podatkov o »obiskih in rekreacijski uporabi« obiskovalcev.

3.2.3.2 Metodologija

Koncept temelji na avtomatiziranem štetju (»štetje obiskovalcev«) in vprašalnikih (»anketiranje obiskovalcev«). Oba elementa sta bila razdeljena v module, da bi s konceptom spremljanja omogočili maksimalno fleksibilnost.

S tehničnega vidika je štetje obiskovalcev temeljilo na kombinaciji piroelektričnih merilnih senzorjev. Poleg tega so bili nameščeni števcji prometa, ki so preverjali razmerje med prometom in dejanskimi obiskovalci.

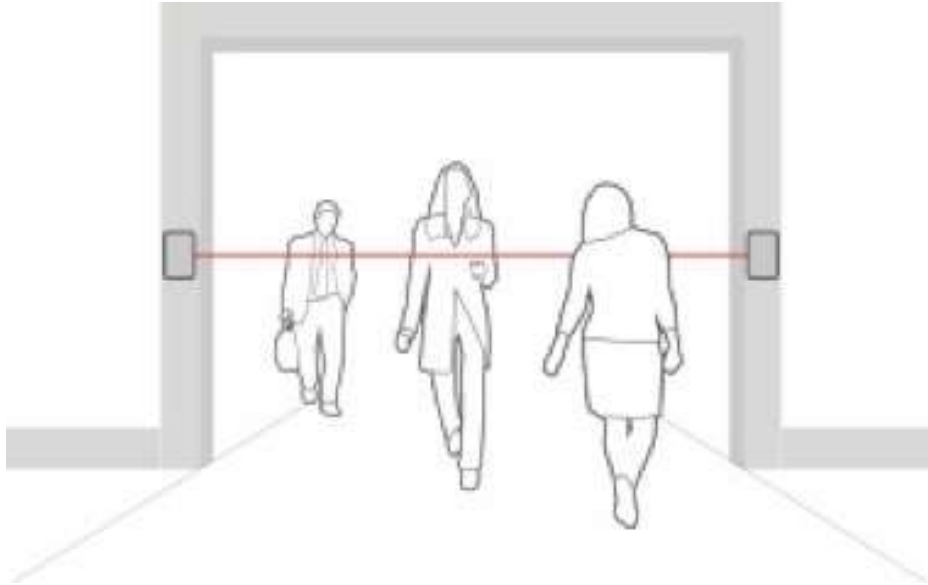
Potok na območju gore Harz. (Vir: <https://www.nationalpark-harz.de/de/der-nationalpark-harz/lebensraeume/fliessgewaesser/>)

Položaji vseh števcjev so bili izbrani na podlagi ad hoc delavnice z naravovarstvenimi nadzorniki v parku, ki imajo obsežno znanje na tem področju, zato informacije izhajajo iz njihovih izkušenj glede najpogosteje obiskanih območij. Osnovna postavitev za neprekinjeno štetje obiskovalcev vključuje 25 lokacij v narodnem parku, pri čemer:

- je 21 stalnih,
- 4 so sezonski v poletnem času,
- na vseh 25 lokacijah se beležijo pohodniki,
- na 17 lokacijah se beležijo gorski kolesarji,

- na 11 lokacijah pa smučarji.

Tudi anketa je bila razdeljena na več modulov, na podlagi katerih je bilo mogoče podatke zbirati ločeno in jih prilagoditi po potrebi. Osnovni moduli so vključevali demografske podatke, zanimanja obiskovalcev in poznavanje parka. Dodatni moduli so vključevali zadovoljstvo obiskovalcev s potmi, učnimi eksponati in informacijami ter družbene-ekonomskimi podatki.

Horizontalni infrardeči žarek na vhodu, ki meri število obiskovalcev. (Vir: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:First_Generation_Infrared_Beam_Counter.jpg)

3.2.3.3 Rezultati

Podatki, potrebni za razvoj teh načrtov, so zahtevali večstopenjski pristop z uporabo različnih - predvsem kvantitativnih - metod za ustvarjanje podatkov, ki zagotavljajo informacije o:

- številu vseh obiskov v celotnem parku,
- najbolj priljubljenih območjih,
- porazdelitvi obiskovalcev po celotnem parku,
- potencialnih konfliktih med turističnimi obiski in cilji ohranjanja narave.

Če želite izvedeti več o tej dobri praksi, obiščite:

http://mmv.boku.ac.at/refbase/files/von_ruschkowski_eic-2008-designing_a_visitor.pdf

3.2.4 Narodni park Tatra (PL) je razvil sistem za spremljanje turnih smučarjev z GPS sledenjem

Metoda: GPS sledenje

3.2.4.1 Opis

Narava turnega smučanja je, da prodre v divjino in se prosto giblje na odprtem terenu, prekritem s snegom, kar bi lahko povzročilo konflikte na območjih, kjer lahko srečujemo številne vrste divje favne. Ti konflikti med rekreacijsko uporabo zavarovanih območij in ohranjanjem narave so prisotni po vsem svetu in Narodni park Tatra (NPT) na Poljskem ni nobena izjema. NPT ponuja edinstveno priložnost za turne smučarje, saj je edino Alpam podobno gorovje v celotni državi (najvišja višina sega kar 2499 metrov nad morjem). Njegova velikost (21.164 ha) in zelo visoko število obiskovalcev (približno 3.000.000 letno) sta pogosto vzrok za preseganje kapacitet. Visoke Tatere so skupaj s svojo slovaško stranjo od leta 1993 vpisane na UNESCOV seznam biosfernih rezervatov.

Čudovit razgled na območju Visokih Tater. (Vir: <https://www.flickr.com/photos/polandmfa/6126997458>)

Dejavnosti turnega smučanja so zgoščene v spomladanskem obdobju zaradi daljših dni, sončnega vremena, nizkega tveganja plazov in zadostne snežne odeje. Vrhunec predstavljata meseca marec in april. Skupno število obiskov turnih smučarjev v NPT je nedavno doseglo številko 10.000 (od decembra do maja). Priljubljenost turnega smučanja se je v Tatrach naglo povečevala, kar je postalo velika skrb za upravljanje parkov, saj se nagiba k širjenju nad gozdno mejo na nenadzorovan način. Po drugi strani pa predpisi NPT strogo določajo pravila in poti, ki so namenjene turnim smučarjem. Osebjem parka je poročalo o nekaj incidentih nedovoljenega dostopa (neobjavljeni podatki NPT, 2013), vendar ni na voljo nobenih statističnih podatkov o prostorski ali časovni porazdelitvi.

3.2.4.2 Metodologija

Za vzpostavitev digitalnega zemljevida dejavnosti turnih smučarjev v NPT so bili skozi celotno zimsko sezono leta 2011 na štirih vstopnih točkah parka razdeljeni GPS zapisovalniki. Ko se je snežna odeja pozno spomladi stopila, so bile merilne točke premaknjene v planinske kočice, ki se nahajajo na višjih nadmorskih višinah. Položaj turnih smučarjev je bil zabeležen vsakih 120 sekund in/ali vsakih 50 metrov. GPS zapisovalniki so se nato zbirali v škatlah, nameščenih na vstopnih/izhodnih točkah v parku, kar je omogočilo 24-urni čas vračanja. Skupaj je bilo na osebni računalnik uspešno prenesenih 343 različnih stez in samo 31 GPS zapisovalnikov ni bilo mogoče odčitati. Kasneje je bilo treba odstraniti nekaj napak, ki so nastale kot posledica odboja GPS signala, do katerega je prišlo v trenutku zagona v globokih gorskih dolinah. Te vrste napak je bilo mogoče opaziti tudi, ko je turni smučar dlje časa miroval.

3.2.4.3 Rezultati

V tej študiji so avtorji poskušali uporabiti GPS naprave, da bi prepoznali prostorsko in časovno porazdelitev turnih smučarjev v NPT. To je privedlo do oblikovanja digitalnih zemljevidov gostote, ki so omogočili opredeliti območja parka z visoko koncentracijo turnih smučarjev in oceniti potencialno ogrožanje naravnega okolja (prečkanje območij, kjer živijo prosto živeče živali).

Poleg tega je bilo zaradi internih pravil parka pomembno določiti odstotek prometa turnih smučarjev zunaj za to namenjenih poti (nezakonita disperzija).

3.2.4.4 Opombe

GPS podatke je mogoče kombinirati, na primer z grafi, kar lahko pomaga razumeti stopnjo povezljivosti, ki obstaja v omrežju poti. Prevladuje mnenje, da visoka povezljivost poti prispeva k učinkovitemu pretoku posameznikov med različnimi lokacijami.

Ocenjevanje relativnega pomena omrežnih vozlišč je še posebej pomembna z vidika upravljanja poti. Informacije o ključnih vozliščih lahko pomagajo pri oblikovanju in dodeljevanju mest za postavitev znakov, zemljevidov, učnih poti in druge infrastrukture. Poleg tega so naprave za štetje obiskovalcev med programom spremljanja običajno nameščene na takih vozliščih. Vozlišča, izračunana za funkcionalno omrežje, hkrati upoštevajo turistični obisk in topološke odnose med komponentami omrežja. Zato je ta navedba najpomembnejših vozlišč v omrežju poti lahko še posebej pomembna. Informacije o smernicah tokov obiskovalcev na določenih segmentih steze lahko pomagajo tudi pri sprejemanju odločitev v zvezi z infrastrukturo in upravljanjem družbenih konfliktov. Izkazalo se je, da smer gibanja pomembno vpliva na dojetanje množice ljudi.

Za pridobitev GPS podatkov lahko veljajo tudi prostovoljne geografske informacije, ki so na voljo na platformah, kot so: GPSies, Wikiloc, Geobserver itd., da bi analizirali število, porazdelitev (prostorno in časovno), profil in želje uporabnikov poti.

Če želite izvedeti več o tej dobri praksi, obiščite: http://mmv.boku.ac.at/refbase/files/2014-Bielanski_et_al_Usefulness_of_gps_tracking.pdf

3.2.5 Intervjuji za odkrivanje želja v Narodnem parku Tatra (SK)

Metoda: Intervju

3.2.5.1 Opis

Narodni park Visoke Tatry (TANAP) je bil najprej ustanovljen na Slovaškem, skupaj s poljskim delom pa so Visoke Tatry od leta 1993 vpisane na UNESCOV seznam biosfernih rezervatov. TANAP vsebuje gorske in visokogorske rastline, kot so pritlikavi bori, borovi gozdovi in številne rastlinske vrste. Tukaj živijo tudi redke živalske vrste, kot so orel, medved ali svizec. Simbol Tater pa je gams.

Najvišja gora Slovaške je eden od vrhov Visokih Tater - Gerlachovský štít (2.655 m). Simbol države pa je gora Kriváň. Park vsebuje več kot 100 alpskih jezer in več slapov. Največje in najgloblje jezero v Tatrach je Velké Hincovo pleso, najvišje ležeče pa je jezero Modré pleso (2.192 metrov nadmorske višine). Najbolj obiskani jezera sta Štrbské pleso in Popradské pleso. Leta 2015 so ocenili »družbene norme« pohodnikov za določitev prednostnih in sprejemljivih okoljskih in družbenih razmer v dveh naravnih rezervatih Narodnega parka Tatra (TANAP) na Slovaškem, ki sta v poletni sezoni najbolj obremenjena. Informacije o obiskovalcih TANAP-a so na voljo predvsem v kvantitativni obliki (število prenočitev, parkiranje in karte za kabinsko žičnico). Skupno število obiskovalcev TANAP-a je mogoče le približno oceniti, ker ne obstaja kompleksen sistem za spremljanje obiskovalcev. Te informacije so koristne pri izvajanju strategij trajnostnega turizma, ki lahko zadovoljijo pričakovanja obiskovalcev kot tudi cilje ohranjanja narave.

Pokrajina Visokih Tater. (Vir: <https://pixabay.com/it/tatry-alti-tatra-il-parco-nazionale-2768121>)

3.2.5.2 Metodologija

Anketa je bila opravljena na naključnih obiskovalcih, katerim je bilo predlagano, da se udeležijo anonimnega intervjuja na kraju samem. Glavne dejavnosti anketiranja so trajale 65 dni od konca maja do septembra v letih 2012 in 2013, vključno z vikendi in državnimi prazniki (od 9.00 do 17.00 ure). Vprašalnik je bil strukturiran za pridobivanje informacij o različnih temah, ki so pomembne za upravljanje obiskovalcev.

Družbene norme obiskovalcev je bilo mogoče meriti s seštevanjem podatkov, dobljenih s pomočjo ankete in izračunanih za povprečne ali srednje vrednosti. Sprejemljivost pogojev anketirancev (obiskovalcev),

predstavljenih z nizom fotografij, je mogoče prikazati na grafu. Fotografije so ocenjene s pomočjo Likertove lestvice, kjer so pogoji, ki se vrednotijo, prikazani na vodoravni osi (tj. število oseb na fotografiji), Likertova lestvica pa na navpični osi. Nato je na grafu prikazan povprečni rezultat vsake fotografije. Nastalo črto (ki povezuje povprečne rezultate) v literaturi, ki se imenuje normativna krivulja, lahko interpretiramo glede na obseg sprejemljivih pogojev (pozitivne ocene), normativnih standardov (najnižji še sprejemljivi pogoji, pri katerih krivulja norme seka vodoravno os) in nesprejemljivih pogojev vpliva obiskovalcev (negativne ocene). Raven konsenza o družbenih normah (disperzija podatkov okoli točk, ki opredeljujejo krivuljo) se imenuje kristalizacija. Da bi lahko določili takšne krivulje norm za množično in izgubo vegetacije, je TANAP ustvaril niz fotografij, ki kažejo naraščajoče število ljudi na slapu Skok in na slapu reke Studený. Podobno je bil ustvarjen še en niz fotografij, ki so prikazovale izgubo vegetacije zaradi teptanja v dolini Mlynická. Uporabljene so bile dolge oblike vprašanj (na primer anketirance smo prosili, da ocenijo sprejemljivost vsake fotografije v vsakem nizu) z uporabo Likertove lestvice s sedmimi točkami, kjer je +3 = zelo sprejemljivo stanje (optimalno) in -3 = zelo nesprejemljivo stanje. Rezultati so bili interpretirani kot grafi v smislu prednostnih (optimalnih) pogojev, normativnega standarda (najnižje še sprejemljivo stanje), obsega sprejemljivih pogojev in obsega nesprejemljivih pogojev, ki zahtevajo upravljanje. Za kristalizacijo norm so bila izračunana standardna odstopanja od rezultatov za vsako fotografijo. Poleg tega so anketiranci bili vprašani, koliko ljudi so srečali na svojem izletu, kar je bilo nato primerjano z rezultati vizualnih simulacij.

3.2.5.3. Rezultati

Na vprašalniku imajo anketiranci na voljo dve različno urejeni poti, med katerima morajo izbrati tisto, ki je za njih ustrežnejša. (Vir: <http://slovakia.travel/en/national-park-of-high-tatras>)

Rezultati, ki izhajajo iz tovrstne študije, so bili uporabljeni za postavitev standardov za rekreacijsko uporabo v prihodnosti glede na družbene in ekološke nosilne zmogljivosti ter na cilje ohranjanja narave uprave parka. S poznavanjem želja obiskovalcev lahko uprava parka organizira vrsto pobud za usmerjanje obiskovalcev tudi v drugi del parka. Poleg tega lahko uprava parka s primerjavo nosilne zmogljivosti turizma in nosilne zmogljivosti narave izvaja vse ukrepe, ki so potrebni za vzdrževanje ravnotežja in ciljev ohranjanja.

Če želite izvedeti več o raziskavi: <http://www.austriaca.at/0xc1aa5576%20x0031dc91.pdf>

3.2.6 Ankete v kombinaciji z GPS sledenjem za profiliranje obiskovalcev v Parku Průhonice (CZ), ki je uvrščen na UNESCO-v seznam svetovne dediščine.

Metoda: Ankete in GPS sledenje

3.2.6.1 Opis

Park Průhonice, ki je od leta 1992 uvrščen na UNESCO-v seznam svetovne dediščine, je eden najpomembnejših zgodovinskih narodnih parkov Češke republike in predstavlja izjemen primer med podobnimi parki. Park, ki pokriva območje okoli 250 hektarov in vsebuje 30 km poti, leži na strateškem položaju, le 15 kilometrov jugovzhodno od mestnega centra Prage, zaradi česar je lahko dostopen in odličen kraj za domače in mednarodne obiskovalce. Park ima enega najbolj edinstvenih in zanimivih značajev pokrajine v državi, ki se zavzema za posebno kombinacijo ekoloških in kulturnih vrednot, skupaj s pomembno komponento rekreacije na prostem.

3.2.6.2 Metodologija

Raziskava je združila sistemski pristop, sestavljen iz dveh delov: iz vprašalnikov in GPS meritev ter je bila strukturno razdeljena v tri glavne faze: zbiranje podatkov, analiza ankete in sinteza podatkov.

Grad Pruhonice in jezero blizu Prage, Češka republika (Vir: <https://www.praque.eu/en/object/places/2350/pruhonice-park-pruhonicky-park>).

V enajstih naključnih dneh junija 2012 so obiskovalce prosili, naj sodelujejo pri anketi na glavnem vhodu v park pred registracijo. Če so se obiskovalci odločili za sodelovanje, so jim predstavili namene raziskave in prosili, naj izpolnijo vprašalnik, ki je trajal od 5 do 10 minut. Po tem so anketirancem izročili GPS-enote in prosili, naj jih nosijo med preostalim obiskom. Po zaključku obiska so obiskovalci vrnili GPS-enote, vsi podatki pa so bili zabeleženi v geografski informacijski sistem (GIS), da so lahko opravili vse potrebne prostorske in časovne analize. Skupaj so anketirali 112 obiskovalcev. Nato so nabor podatkov GPS povezali z ekvivalentnimi vprašalniki, natančneje profil obiskovalca so povezali z informacijami o obisku, kot so najbolj priljubljeni kraji, najljubše poti, čas, porabljen na vsaki znamenitosti, ter dolžina in hitrost potovanja. Na koncu so rezultate združili z obstoječimi GIS podatki Parka Průhonice, ki vključuje različne vrednosti, znamenitosti in objekte.

3.2.6.3 Rezultati

Ugotovitve so omogočile spoznanje, da je Park Průhonice večinoma obiskan v bližini glavnega vhoda, obiskovalci pa v parku preživijo od ene do dveh ur in pokrijejo povprečno razdaljo 4,2 km na obisk.

Park Průhonice v času jeseni. (Vir: <https://www.prague.eu/en/object/places/2350/pruhonice-park-pruhonicky-park>).

Najpogostejši obiski so bili ugotovljena v bližini pomembnih kulturnih in naravnih znamenitosti, kot so grajski kompleks, ribnik Podzamecký ter alpski in botanični vrt. Zato je bilo mogoče prepoznati različna območja parka glede na njihovo dovzetnost na gnečo in območja, kjer se zaradi človeških dejavnosti pojavijo morebitni ekološki vplivi, ter jih povezati z različnimi profili obiskovalcev. Ankete so omogočile profiliranje obiskovalcev z razumevanjem vrst ter potreb.

To lahko omogoči uresničitev naložb, namenjenih varovanju ali obnavljanju narave, ter zadovoljitev turističnih potreb z namenom povečanja zadovoljstva.

Če želite izvedeti več o tej dobri praksi, obiščite: http://mmv.boku.ac.at/refbase/files/2014-Monteiro_Monitoring_the_patterns_of_visitor_use.pdf

3.2.7 Metoda Saint Gallen za analizo čezmejnih strateških turističnih tokov v Naravnem parku Primorske Alpe (IT) in Narodnem parku Mercantour (FRA)

Metoda: Metoda Saint Gallen

3.2.7.1 Kontekst

Landscape in Maritime Alps Natural Park in Italy. (Source: <http://en.parcoalpimaritime.it/>)

Metoda Saint Gallen je bila uporabljena v okviru strateškega turističnega načrta Sredozemskih Alp kot del programa čezmejnega sodelovanja »Interreg V-A Francija - Italija (Alcotra) 2014-2020« med Naravnim parkom Primorske Alpe in Narodnim parkom Mercantour.

Francoski nacionalni park Mercantour. Eno izmed najbolj bogatih naravnih območij. (Vir: <http://www.mercantour.eu/index.php/nature-et-culture/vallees-et-villages/vallee-du-haut-verdon>)

Zlasti je bila potrebna strateška analiza obiska, da bi lahko prepoznali tržne segmente, njihove produkte in najprimernejše trženjske ukrepe, ki jih je treba sprejeti za privabljanje teh segmentov. Da bi lahko dosegli

ta rezultat, so uporabili metodo St. Gallen, ki omogoča opredelitev tokov obiskovalcev. Pričeli so pri tistih, ki obiskovalce najbolj poznajo, nosilcih turistične dejavnosti. S tem modelom je bilo mogoče oblikovati tokove strateških obiskov. Oblikovana so bila, ki so sposobna ustvarjati poslovanje s strateškim pomenom za destinacijo. Ta metoda omogoča usmerjanje pozornosti na prednostno vrsto turizma, v tem primeru na trajnostni turizem, z opredelitvijo načina za njeno izvajanje in podpiranje že obstoječih.

3.2.7.2 Metodologija

V izvajanje metode Saint Gallen so vključili širok spekter deležnikov, nosilcev dejavnosti, pri čemer so poskušali dati prostor različnim področjem turizma. Vključeni so bili lastniki nastanitvenih zmogljivosti, koč, restavracij, vodniki, prevozniki, lastniki trgovin, turističnih agencij in predstavniki občin.

Primer sestanka med deležniki nekega območja.

V različnih fokusnih skupinah so razdelili zemljevide območja na različnih stopnjah, da bi omogočili predstavitev tako »makro« tokov, ki prečkajo zelo veliko območje (na primer poti na dolge razdalje ali ture s kolesi in električnimi kolesi), kot tudi »mikro« tokov, oziroma tistih, ki se nanašajo na zelo natančne dele območja in so povezani z zelo specifičnimi dejavnostmi ali viri: obisk gradu, plezalne stene, obisk biotopa, prireditve itd.).

Za vsak tok so udeleženci opisali vključene geografske lokacije, vire in storitve, po katerih so povpraševali gostje in drugi deležniki vključeni v zagotavljanje storitev. Za vsak tok so poročali tudi o stopnji razvitosti (razvoj, vrhunec razvoja, upad), da bi razumeli, katere strateške usmeritve so nujne, ali naj se podpira trenuten razvoj ali upravlja z doseženo stopnjo razvoja, s preizkušanjem različnih oblik inovacij. Nato so podobne zemljevide združili za izdelavo homogene platforme produktov, kot so kolesarske ture, pohodniške poti itd.

3.2.7.3 Rezultati

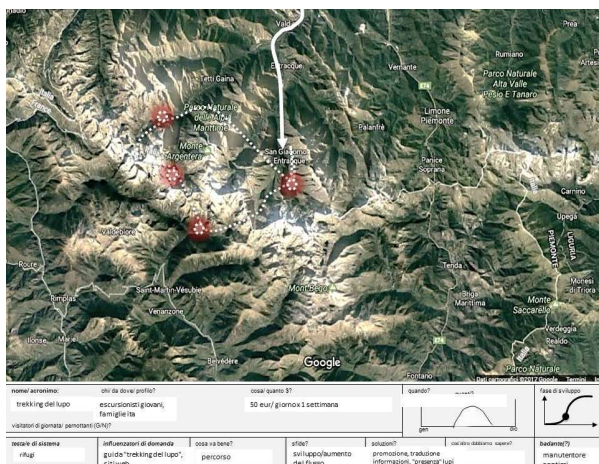
S to metodo je bilo vključenih 75 nosilcev turistične dejavnosti iz različnih sektorjev in z različnimi izkušnjami (nastanitveni objekti, zavetišča, vodniki, restavracije, ...), ki so svoje znanje o turizmu na danem območju delili z zbiranjem 130 strateških tokov, kar je nato omogočilo izdelavo šestih »platform produktov«, zbranih v tri makro skupine: Dejavnosti na prostem (planinarjenje, aktivne in družinske počitnice), narava (turizem in naravni wellness) in dediščina (podeželje, zgodovina in kultura).

Za vsako platformo produktov so bili izdelani podrobni podatkovni listi za glavne izkušnje/produkte. Vsak list vsebuje informacije, ki so bile pridobljene iz analize tokov: potenciali, težave, prednostni posegi in subjekti, vključenih v projekt.

Za vsako platformo so bile v celotnem postopku trženja dejansko opredeljeni različni ukrepi in posledično različne naloge ter odgovornosti, ki jih je mogoče zaupati enemu ali več subjektom na podlagi izkušenj in razpoložljivosti zadevnega subjekta, pa tudi na vrsti dejavnost, ki jo je treba izvesti. Obstajajo tudi produkti, ki zahtevajo posege na strateški ravni, za katere je potrebna natančna usmeritev in usklajevanje na lokalnem in širšem regionalnem nivoju.

Na t.i. platformah, se zbirajo in sistematizirajo ustrezne informacije, ključni akterji in promocijski ukrepi, da se odločevalcem na destinaciji zagotovi »nadzorna plošča« za:

1. razvoj zelenih turističnih produktov
2. izboljšati turistične izkušnje s pomočjo strukturnih ukrepov ali storitev, povezanih s tokom obiskov
3. učinkovitejšo opredelitev trženjskih akcij, povezanih s produktom
4. povečanje ozaveščenosti in znanja o produktu prek različnih spletnih / tradicionalnih kanalov
5. določitev najprimernejših trgovskih kanalov za dostop do povpraševanja za vsak produkt, ki je predmet nakupa

Identifikacija specifičnih poti obiskovcev s pomočjo deležnikov, v bližini kraja Entracque.

Identifikacija vseh poti s pomočjo deležnikov, v bližini kraja Entracque.

Če želite izvedeti več o tej dobri praksi, obiščite: <http://it.marittimemercantour.eu/media/b7d23fa.pdf>

3.2.8 Družbena omrežja, uporabljeni za prepoznavanje priljubljenih krajev v Narodnem parku Pallas-Yllästunturi (FIN)

Metoda: družbena omrežja

3.2.8.1 Opis

Vsebina, ki jo ustvarjajo uporabniki, je hitro prepoznavna kot dopolnilni vir podatkov za tradicionalne zbirke prostorskih podatkov. Lokalno prisotna družbena omrežja zagotavljajo konstanten dotok podatkov, bogatih z vsebinami, ki jih ustvarijo uporabniki različnih platform, da bi delili svoje izkušnje in opazke na spletu. Ti podatki lahko potencialno obogatijo obstoječe metode zbiranja podatkov za kartiranje prostorsko-časovnih vzorcev dejavnosti in izkušenj, vezanih na lokacijo. Z uporabo priljubljenega narodnega parka na Finskem, Narodnega parka Pallas-Yllästunturi (PY), kot študijskega primera območja, so raziskovalci preučili potencial podatkov družbenih medijev pri zagotavljanju ustreznih informacij o obiskih narodnega parka. Narodni park Pallas-Yllästunturi je varovano območje, ki obsega večji del verige Velikega gorovja Zahodne Laponske, gozdov in močvirij, ki obkrožajo gorovje. V Narodnem parku je skoraj 100 km gorske verige.

Cilj študije je bil primerjati vsebino podatkov družbenih medijev in rezultatov, pridobljenih z anketami o obiskovalcih narodnega parka. Izkazalo pa se je tudi, da je ta metoda ekonomsko učinkovita.

3.2.8.2 Metodologija

Tretji največji nacionalni park na Finskem, v provinci Lapland. (Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Pallas-Yll%C3%A4stunturi_National_Park).

Podatki o geografsko označenih objavah na družbenih medijih so bili zbrani iz API-ja Instagrama (www.instagram.com/developer), zbiranje podatkov se je zaključilo spomladi 2016. Potekalo pa je z uporabo prilagojenega orodja, napisanega za programski jezik Python.

Vse javno dostopne objave, geografsko označene znotraj 10-kilometerskega varovalnega pasu Narodnega parka Pallas-Yllästunturi od januarja 2014 do maja 2016, so bile zahtevane iz API-ja z uporabo središčnih točk 2x2 km velikih mrežnih celic (zbirnih centroidov) kot vhodnih koordinat za poizvedbo. V okviru analize parka so bile upoštevane vse objave, ki so bile geografsko označene znotraj ali v 100-metrskem polmeru od meje Narodnega parka in so bile predmet ročne razvrstitve. Poleg tega je bilo z lokacijo »Pallas-Yllästunturin kansallispuisto / Pallas-Yllästunturi National Park« geografsko označenih 246 objav, ki so bile povezane s koordinatami 4 km zunaj meja parka. Te objave so bile vključene v statistiko na ravni parka, vendar so bile filtrirane med odkrivanjem najpogosteje označenih podregij znotraj parka. Podatki o lokacijah objav na Instagramu so bili v času zbiranja podatkov pripeti vnaprej določenim interesnim točkam (points-of-interest). V praksi so uporabniki Instagrama za geografsko označevanje svoje fotografije izbrali vnaprej določeno lokacijo s seznama, zato so natančne koordinate v naboru podatkov združene s temi interesnimi

točkami. Instagram je bil izbran kot vir podatkov zaradi svoje priljubljenosti na študijskem področju in razpoložljivosti podatkov v času oblikovanja študije.

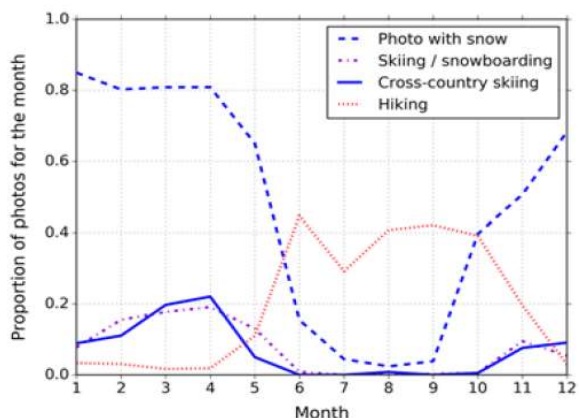
Nato so bili geografsko označeni podatki družbenih medijev združeni z anketiranimi podregijami na podlagi njihovih koordinat. Vsebina slik, objavljenih na Instagramu, je bila ročno razvrščena glede na glavno temo slike:

- Relevantnost za študijo;
- Razvrstitev glede na šest glavnih kategorij, ki jih opredeljuje prisotnost ali odsotnost ljudi, dejavnosti, krajine, živali in infrastrukture.
- Pod-razvrstitev teh kategorij, na primer glede na posameznika, par, skupino, ljudi, ki opravljajo dejavnosti itd.

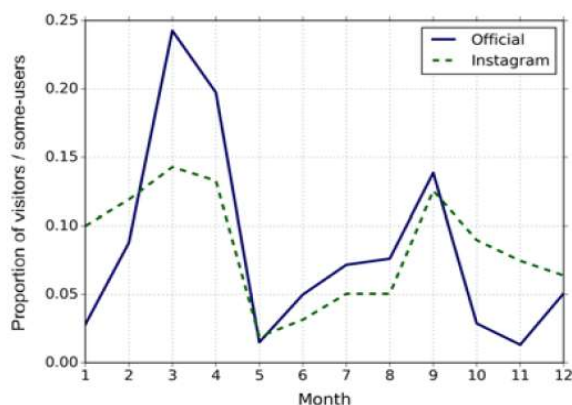
3.2.8.3 Rezultati

Primerjava med raziskavami obiskov in številom objav na družbenih medijih z istih območij je pokazala možnost, da bi iz podatkov družbenih medijev prepoznali najbolj priljubljena območja v parku. V manj priljubljenih podregijah je bilo število uporabnikov družbenih medijev razmeroma majhno v primerjavi z dvema najbolj priljubljenima podregijama.

Pridobljeni podatki so se izkazali za sposobne odražati skupno mesečno spremembo števila obiskovalcev v parku in tudi odražati časovne vzorce dejavnosti. Vsebine družbenih medijev so pokazale podobne časovne vzorce za najbolj priljubljene dejavnosti; zimski športi so bili najbolj priljubljeni v zimskem času, pohodišтво pa poleti. Poleg raziskovanih dejavnosti so podatki vsebovali sezonske informacije, na primer prisotnost/odsotnost snega v pokrajini.

Nabor najbolj priljubljenih aktivnosti obiskovalcev. Podatki so pridobljeni s pomočjo družbenih omrežij.

Prikaz uradnega štetja števila obiskovalcev in uporabnikov Instagram aplikacije.

V tej študiji so raziskovalci ugotovili, da lahko podatki družbenih omrežij pomembno vplivajo na obveščanje obiskovalcev in upravljanje zavarovanih območij ter zagotavljajo hitro in stroškovno učinkovito alternativo tradicionalnim raziskavam na neprekinjen in ponavljajoči se način. Nenehno spremljanje družbenih omrežij bi na primer organom za varstvo narave omogočilo boljše razumevanje: prostorsko-časovnih sprememb v preferencah obiskovalcev, profilov obiskovalcev in družbeno-ekonomskih ozadij ter kakovost doživetij obiskovalcev. S pomočjo dobljenih podatkov in analize se lahko prepozna nastajajoče dejavnosti, ki jih ni mogoče ujeti z vnaprej določenimi anketami.

3.2.8.4 Opombe

Družbena omrežja je mogoče uporabiti za oceno števila obiskovalcev, ko ima zavarovano območje sicer veliko število podatkov, vendar so na splošno koristni za razumevanje pretoka turistov med letom. Družbena omrežja se med drugim lahko uporabljajo tudi za pošiljanje spletnih anket, ki omogočajo segmentiranje ljudi po tem, kje so oziroma kje so bili.

Če želite izvedeti več o tej dobri praksi, obiščite: <http://www.mdpi.com/2220-9964/6/3/85>

3.2.9 Snemanje videoposnetkov s časovnim zamikom za štetje obiskovalcev in razumevanje rekreacijske uporabe v Narodnem parku poplavnih ravnin reke Donave (Donau-Auen) (AT).

Metoda: Video kamere

3.2.9.1 Opis

Narodni park poplavnih ravnin reke Donave se nahaja na vzhodu Avstrije in se razteza od mesta Dunaj vzdolž reke Donave do slovaške meje. Leta 1996 je bilo območje razglašeno za narodni park. Narodni park pokriva površino okoli 9300 hektarov. Lobau, dunajski del Narodnega parka, pokriva površino 2400 hektarov. Lobau že več desetletij velja za tradicionalno rekreacijsko območje prebivalcev Dunaja in prebivalcev okoliških skupnosti. Štetje obiskovalcev je navrglo letno oceno okoli 0,60 milijona (leta 2007) obiskov v Lobau.

Pogled na poplavne ravnice Donave na bomčju Nacionalnega parka v Avstriji (Vir: http://www.orth.at/Seiten/050_Kultur/02_NationalPark/00_NationalP_ENGL.html)

3.2.9.2 Metodologija

Enota za video nadzor je bila sestavljena iz vremensko odporne črno-bele video kamere z vgrajenim ogrevanjem in dveh video snemalnikov s časovnim zamikom. Da bi se izognili vandalizmu, je bila videokamera nameščena na ograjeni stavbi, ki je obiskovalcem nedostopna. Video snemalnik s časovnim zamikom je posnel fotografije poti vsake 1,6 sekunde med dnevno svetlobo. Nizka ločljivost črno-bele kamere in najmanjša razdalja med obiskovalcem in kamero sta zagotovili anonimnost. Podatki so bili zajeti in zabeleženi v MS Excelovi preglednici: datum in dan v tednu, čas obiska, smer gibanja, število oseb, velikost skupine, vrsta aktivnosti in število psov.

Video nadzorni sistemi (Vir: <https://pixabay.com/it/fotocamera-rotante-monitoraggio-1316677>).

3.2.9.3 Rezultati

Z dobro strukturirano strategijo spremljanja z video kamerami lahko uprava parka ugotovi:

- Število obiskovalcev,
- časovno porazdelitev,
- prostorsko porazdelitev,
- dolžino poti,
- vpliv vremena.

Poleg tega se lahko nadzoruje in preučuje nekatere določene vrste uporabe parkovnih površin, kot so sprehajanje psa, kolesarjenje itd.

Če želite izvedeti več o tej dobri praksi, obiščite:

http://mmv.boku.ac.at/refbase/files/kahler_albert_arnb-2008-a_comparison_of_pass.pdf.

3.2.10 Ocenjevanje tokov z uporabo geografsko označenih fotografij in teorije gravitacije na Unescovem območju svetovne dediščine Dolomiti (IT)

Metoda: statistični model

3.2.10.1 Opis

Dolomiti, ki se nahajajo v severovzhodni Italiji, so bili leta 2009 vpisani na seznam Unescove svetovne dediščine zaradi svoje estetske in geomorfološke vrednosti dolomitskih gora. Sestavlja jih devet različnih enot s skupno površino 141.903 ha in pa dodatnih 89.267 ha varovalnih površin. Območje vključuje 18 vrhov nad 3000 m nadmorske višine in čudovite planinske pokrajine, za katere so značilne navpične stene in globoke doline. V Dolomitih lahko ljudje najdejo zelo razširjeno mrežo dobro vzdrževanih poti (stotine

kilometrov) in infrastrukture. Vsako leto jih razišče na stotisoče obiskovalcev, čeprav se številke zelo razlikujejo med enotami in znotraj njih. Prisotnosti so večinoma koncentrirane v juliju in avgustu (kar ustreza visoki sezoni), medtem ko so v juniju in septembru te precej nižje (nizka sezona).

Dolomiti, Unescovo območje svetovne dediščine, nimajo sistematičnega programa spremljanja, čeprav se nekateri tokovi obiskovalcev merijo na določenih lokacijah, kjer so nameščeni števcji obiskovalcev.

Pokrajina v Dolomitih (Vir: <https://pixabay.com/it/dolomiti-montagne-italia-alto-adiqe-2348579/>).

3.2.10.2 Metodologija

Metoda temelji na GIS-u, za ocenjevanje toka obiskovalcev v naravnih območjih z uporabo geografsko označenih fotografij, ki omogoča prepoznavanje priljubljenih destinacij, in pa gravitacijskega modela za približno ocenjevanje obsega pretoka, ki kaže na priljubljenosti dostopa in ciljnih točk.

Gravitacijski model: predpostavke, uporabljene v tem primeru, kažejo, da se obiskovalci na splošno gibljejo z različnih točk dostopa (parkirišč ali avtobusnih postaj) proti širokemu spektru destinacij (naravnim znamenitostim, kočam itd.). Poleg tega naj bi obseg tega gibanja bil:

- sorazmeren s turistično prisotnostjo na točki dostopa in privlačnostjo destinacije,
- obratno sorazmeren z razdaljo med točko dostopa in destinacijo (metrična vrednost, potreben napor, itd.).

Uporaba te enačbe ni enostavna v kontekstu upravljanja naravnega območja zaradi nekaterih značilnih lastnosti gibanja obiskovalcev na naravnih območjih: širokega nabora poti, raznolikosti možnih točk dostopa in destinacij ter kompleksnosti terena. Zlasti pa pristop predstavlja štiri glavne izzive:

- opredelitev točk dostopa in destinacij (za to študijo so točke dostopa bile opredeljene po cestah, kot tudi gorskih postajah kabinski žičnic in sedežnic);
- oceno priljubljenosti točk dostopa (število ležišč v občini, kjer se nahaja točka dostopa, ter v sosednjih občinah) in destinacij (gostota geografsko označenih fotografij);
- oceno potovalnih časov, to je časa, ki je potreben za premik iz točke odhoda v točko prihoda, odvisno od značilnosti poti.
- kalibriranje parametrov modela.

Baza **geografsko označenih fotografij** za študijsko področje je vsebovala 3656 slik, ki so na voljo na storitvi Google Panoramio® in objavljene na storitvi Google Earth®. Fotografije so bile prenesene posamično in preverjene zaradi geografske doslednosti.

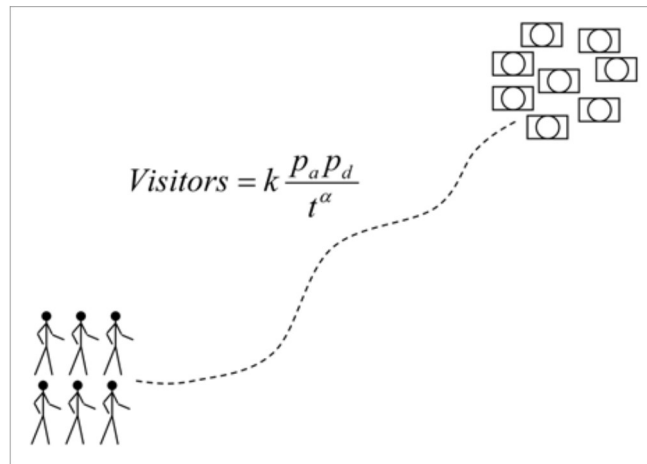

Fig. 43 - The number of visitors moving on a path is assumed to be proportional to the population at the starting point and the popularity of the destination point (as measured by density of geotagged photographs), and inversely proportional to the travel time between those points, by means of constants k and α (source: http://mmv.boku.ac.at/refbase/files/mmv6_392_393.pdf).

3.2.10.3 Rezultati

Glavni rezultat te analize je zemljevid, ki prikazuje pričakovano stopnjo množice v različnem delu mreže poti. Čeprav številke, ki so navedene na zemljevidu, ne predstavljajo dejanskih števil, zagotavljajo pravilno sliko pričakovanih tokov obiskovalcev. To je lahko koristno za upravljavce parka, da ugotovijo, katera preveč obiskana območja potrebujejo ustrezne ukrepe za preusmerjanje tokov obiskovalcev, da bi lahko zadovoljili standardom kakovosti.

Prednost metode, uporabljene v tem primeru, se nanaša na njeno preprostost in minimalno zahtevo po podatkih iz terenskega dela. Zaradi tega je primerna za velika naravna območja.

Če želite izvedeti več o tej dobri praksi, obiščite:

http://mmv.boku.ac.at/refbase/files/mmv6_392_393.pdf

3.2.11 Uporaba bioakustike za odkrivanje človeških dejavnosti v naravnih okoljih.

Metoda: Bioakustika

3.2.11.1 Opis

Študija primera je bila izdelana v programu LIFE+ AMIBIO »Avtomatsko zvočno spremljanje in popis biološke raznovrstnosti«, da bi odkrili človeške dejavnosti v naravnem okolju z analiziranjem njihovih zvočnih emisij. S to metodo so raziskovalci želeli predlagati tehniko, ki lahko izvaja sistematičen in nevsiljiv zvočni nadzor z uporabo postaje za daljinsko spremljanje.

Cilj njihovega dela je bil odkriti zvok človeške dejavnosti, kot so govor, streljanje, uporaba avtomobila in motornega kolesa v naravnih rezervatih na podlagi signala, ki ga je posnel en sam mikrofonski senzor. Poleg tega so razmišljali tudi o zvokih ptičjega čivkanja, dežja in vetra.

3.2.11.2 Metodologija:²¹

Parameterizacija

Parameterizacija glede na tri skupine zvočnih indikatorjev:

- a) MFCC koeficienti (Mel Frequency Cepstral Coefficients)
- b) Deskriptorji nizkih ravni zvočnih standardov MPEG-7
- c) Integracija paketov PWP (Perceptual Wavelet Packet)

Prepoznavanje zvoka

Prepoznavanje zvoka temelji na domnevi, da ima vsak vir zvoka ustrezen akustični vzorec s posebnim načinom distribucije svoje energije in frekvenčne vsebine. Ta neponovljivi vzorec je mogoče odkriti in modelirati z uporabo algoritma za prepoznavanje statističnih vzorcev. Za to študijo so raziskave sledile pristopu HMM, kjer je vsako stanje modelirano z mešanimi Gaussovimi modeli (GMM) z diagonalno kovariančno matriko.

Primer postavitve naprave za merjenje zvoka (Vir: <http://www.frontierlabs.com.au/shop/bioacoustics/bioacoustic-audio-recorder.html>).

Testiranje modela

Da bi našli topologijo, ki ponuja najvišjo stopnjo razvrstitve, so zasnovali poskus, sestavljen iz dveh faz. Na začetku so uporabili MFCC in izvedli preprost poskus v skladu z dvema različnima topologijama razvrstitve:

- Prva je sestavljena iz enostopenjske, druga pa uporablja hierarhično shemo, ki najprej diskriminira zvočne dogodke, ki se pojavijo v primeru človekove prisotnosti v primerjavi z vsem ostalim.
- Nato sledi druga faza, kjer je predviden natančen razred novega zvočnega dogodka.

Motivacija za izvedbo poskusa z dvostopenjskim pristopom je v tem, da omejuje problemski prostor in da je delitev v skladu z obsegom tega dela, kar zadeva prepoznavanje zvočnih dogodkov, povezanih z človeškimi

²¹ Ntalampiras S., Potamitis I., Fakotakis N.; Akustična detekcija človeških dejavnosti v naravnih okoljih, Časopis za avdio-inženirsko družbo, 2012

dejavnostmi. Ena glavnih obremenitev, s katerimi se soočajo sistemi prepoznavanja zvoka, je zmanjšanje njihove učinkovitosti, ko se število kategorij povečuje. Z uporabo dvostopenjske topologije je največje število kategorij, ki jih sistem lahko identificira, omejeno na štiri, medtem ko je v primeru enostopenjske topologije ustrezno število razredov omejeno na sedem.

Simulacija

Situacija, ki vključuje človeške dejavnosti v naravnem okolju, je bila umetno ustvarjena z združitvijo ustreznih zvočnih signalov. Združevanje zvočnih signalov je potekalo v različnih razmerjih energije, da bi lahko opazovali način, kako se sistem odziva tudi v še posebej težkih pogojih. Po združitvi se vsak izhod normalizira glede na njegovo največjo vrednost, da se prilagodi skupna glasnost določenega zapisa, tako da je najmočnejši vrh na polni ravni (normalizacija porasta).

Nato se ustrezno zaporedje in značilnosti koeficientov izvleče in posreduje v statistične modele, ki so med prejšnjo fazo poskusa zagotovili najvišjo natančnost prepoznavanja. Poskus zaznavanja je bil izveden na naslednji način: združili so vsak zapis, povezan z človeškimi dejavnostmi, z delom okoljskega zvoka enake velikosti, ki je bil naključno izbran iz ustreznih zvočnih razredov. Ta postopek je bil ponovljen 50-krat za vsak posnetek, tako da so bili vsi posnetki združeni z različnimi in drugačnimi deli okoljskih zvokov (na primer za razred motornega kolesa so imeli na voljo $79 \times 50 = 3950$ različnih preskusnih vzorcev). To zagotavlja, da so rezultati zanesljivi in reprezentativni za sposobnost zaznavanja predlaganega sistema. Za ovrednotenje so bile uporabljene krivulje kompromisa napak zaznavanja (DET, Detection Error Trade-off), ki vsebujejo prilagojeno različico krivulje značilnosti delovanja sprejemnika (ROC, Receiver Operating Characteristic). Krivulje DET poskušajo predstaviti kompromis med neuspešnimi zaznavami in lažnimi alarmi. Točka, kjer je povprečje stopnje neuspešnih zaznav in lažnih alarmov čim manjše, je optimalna točka, ki jo je treba uporabiti med delovanjem sistema. Kadar je na voljo veliko število ciljnih dogodkov (v našem primeru človeške dejavnosti) v kombinaciji s skoraj enako količino neciljnih dogodkov (okoljskih zvokov), je učinkovitost sistema prikazana natančno.

Med izvajanjem prve faze simulacijskih poskusov so bili ciljni in neciljni dogodki vneseni v dvostopenjski verjetnostni okvir, za verjetnosti zapisov, ki so posledica človeške dejavnosti, pa je skrbel skriti model Markova, uporabljen za oblikovanje zadevnega osnutka DET. Specifični osnutek je prikazan na sliki 2 za različne vrednosti SNR in prikazuje sliko sposobnosti zaznavanja sistema za vse zvočne dogodke, ki kažejo na človeške dejavnosti (avtomobil, motorno kolo, govor in streljanje), ko so ti združeni z vsemi vrstami okoljskega hrupa (ptičje čivkanje, dež, veter). Opazili so, da predlagani okvir kaže zelo dobre rezultate tudi v izjemno hrupnih razmerah (SNR = 0 dB). S povečanjem vrednosti SNR, se hitro poveča tudi stopnja zaznavanja. Z izvajanjem poskusov poslušanja glede na združene signale je bilo ugotovljeno, da ko je vrednost SNR enaka 5 dB, so resnični pogoji predstavljeni ustrezno. Pri določenem razmerju je sistem zagotovil sorazmerno nizek EER, kar prikazuje zanesljivo zaznavanje zelenih zvočnih dogodkov. Ugotovili so, da so analizirani rezultati zelo spodbudni in poudarjajo pomen izbrane statistične arhitekture, v kateri so bile vključene funkcije, ki zajemajo različne vidike zvočne strukture.

3.2.11.3 Rezultati

Zaznavanje človeških dejavnosti, kot so nedovoljen dostop, lov itd. v naravnem okolju, ima lahko zelo pomembno vlogo pri ohranjanju tega okolja. Analizirali so metodologijo za samodejno akustično zaznavanje človeške prisotnosti v določeni vrsti okolja.

Če želite izvedeti več o tej dobri praksi, obiščite:

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.653.448&rep=rep1&type=pdf>

3.2.12 Fokusna skupina za prepoznavanje načel VERP v Narodnem parku Gesaeuse (AT)

Metoda: Fokusne skupine

3.2.12.1 Opis

Narodni park se nahaja v Aniških Alpah (Ennstaler Alpen), ki so del severovzhodnih Apneniških Alp v Avstriji. Narodni park Gesaeuse je s površino 11.054 hektarov tretji največji od šestih avstrijskih narodnih parkov. Velikost območja načrtovanja znaša 12.400 hektarov, območje Natura 2000 pa obsega 14.500 hektarov. 86% narodnega parka je označenega kot »naravno območje«, kjer je neokrnjena krajina podvržena varstvu narave. Preostanek je tako imenovano »ohranitveno območje«. Osrednja skrb varovanja je območje naravnega zemljišča, ki ga je obdeloval človek.

Glavni cilji upravljanja obiska na območju Narodnega parka so ohranjanje značilnih rastlinskih in živalskih, vzdrževanje ugodnega stanja habitatov in vrst v okviru mreže Natura 2000 ter zagotavljanje visoke kakovosti izkušenj obiskovalcev v zvezi z rekreacijo in izobraževanjem.

Predel Alp (Ennstaler), na bomočju avstrijske Štajerske, del Gesäuse Nacionalnega parka v Avstriji (Vir: https://www.flickr.com/photos/bernd_thaller/29401870764).

3.2.12.2 Metodologija

Koncept upravljanja obiska temelji predvsem na izkušnjah obiskovalcev na podlagi načel sistame VERP (Visitor Experience and Resource Protection Framework - načel, ki se trenutno uporabljajo v številnih narodnih parkih v ZDA, vendar so bila prilagojena potrebam Narodnega parka Gesaeuse ob upoštevanju pravnega položaja zavarovanega območja, naravnih virov in turizma. Poleg tega je bilo potrebno vključiti tudi standarde Natura 2000. VERP je proces, ki obravnava nosilno zmogljivost v zvezi z naravnimi viri in kakovostjo izkušenj obiskovalcev. Vsebuje standarde za zelena prihodnja stanja okolja in turizma ter določa primerno stopnjo rabe (kje, kdaj in zakaj).

3.2.12.3 Rezultati

Načrt upravljanja Narodnega parka je instrument za izpolnjevanje strategij in ciljev Narodnega parka, ki vključuje vse vidike upravljanja. Zato koncept upravljanja obiskovalcev upošteva vse druge načrte za Narodni park, tj. upravljanje prosto živečih živali, raziskave, izobraževanje itd.

Opisana metoda omogoča:

- Opis izkušenj obiskovalcev in stanja virov
- Oceno vpliva turističnih obiskov na občutljive habitate in vrste (analiza tveganja)
- Določitev območij upravljanja in območij konfliktov
- Opredelitev kazalnikov in standardov za vsako območje
- Opredelitev ukrepov upravljanja
- Spremljanje virov in družbenih kazalnikov

Ti elementi so koristni za izvajanje uspešnega načrta za upravljanje obiskovalcev, ki lahko spodbuja strategije ekoturizma.

4 Poročilo o (D.T1.3.1) - Analiza potreb / prednostnih nalog, specifičnih za posamezne lokacije, ki so opredeljene za zavarovana območja, vključena v pilotne dejavnosti

4.1.1 Uvod

Neugodne vplive turizma na ohranjanje in biotsko raznovrstnost ter pogosto na lokalno skupnost na splošno, je mogoče preprečiti le z izbiro smiselnih projektov. Dejstvo, da imajo turistični projekti globalni učinek, danes ni vprašljivo.

Biotsko raznovrstnost poleg industrijskega onesnaževanja okolja, prometa in komunalnih odpadkov ogroža tudi turizem. Krajine, ki so bile do nedavnega nedotaknjene, se zaradi videza milijonov »ekoturistov« zday vse manj razlikujejo od tradicionalno priljubljenih in oslavljenih turističnih destinacij. Program ZN za okolje (UNEP) je pred skoraj desetimi leti poudaril, da je rast števila obiskovalcev zavarovanih območjih, povzročilo drastične spremembe na določenih območjih. Kambodžo in Laos obišče dvajsetkrat več turistov kot v prejšnjem desetletju, število obiskovalcev v Južni Afriki pa se je povečalo sedemkrat. V Brazilijo, Nikaragvo in Salvador je prispelo štirikrat več turistov, medtem ko je v Dominikanski republiki ta porast znašala 128 odstotkov.

Ni naključje, da ima turizem glede na poročilo UNEP vse bolj prevladujočo vlogo pri uničevanju biotske raznovrstnosti, saj vsako leto več kot 700 milijonov ljudi. Iz tega ogromnega števila vse več in več ljudi želi vstopiti v naravo kot »ekoturisti«, zato so se v krajih, ki se jih svetovna civilizacija doslej ni dotaknila, pojavili negativni učinki: asfaltirane ceste, letališča, nakupovalna središča, prodajalne spominkov na mestih, kjer je morda še nekaj let prej prevladoval deževni pragozd.

Dejavnosti iz naslova turizma vplivajo tudi na globalne probleme, saj je turizem odgovoren za 8 odstotkov vseh emisij ogljikovega dioksida. Lahko bi si zastavili vprašanje, ali naj večjo odgovornost prevzamejo države, ki privlačijo turiste, ali tiste, katerih državljani s potovanjem povečujejo svoj ekološki odtis?

Raziskovalci lahko danes natančno izračunajo emisije ogljikovega dioksida in glede na rezultate, objavljene v reviji Nature Climate Change, je njihov obseg veliko večji od predhodno izračunanih 5 odstotkov. Tako vemo, da je sektor odgovoren za 8 odstotkov skupnih emisij CO₂. Raziskovalci Univerze v Sydneyju, Univerze Queensland in kitajske narodne univerze Cheng Kung so do tega rezultata prišli s preučevanjem celotne dobavne verige turizma (vključno s prevozom, nastanitvijo, gostinstvom, nakupom spominkov, oblačili in izdelkov za osebno nego) in potrošniških navad 160 držav.

Leta 2016 je tuje države obiskalo nič manj kot 1,2 milijarde ljudi, 6 milijard pa jih je potovalo v okviru domače države. Predvidoma se bo turistični trg, ki je vreden že tri milijarde USD, povečal za 4 odstotke na leto, kar je bolj dinamično kot na primer mednarodna trgovina.

Na podlagi raziskave so se emisije CO₂, povezane s turizmom, v obravnavanem obdobju povečale približno štirikrat bolj dinamično, kot je bilo napovedano: od 3,9 gigaton (Gt) ekvivalenta CO₂ na 4,5 gigaton, kar je približno 15-odstotno povečanje. Povečanje je bilo predvsem posledica povečanja izdatkov za promet, nakupovanje in gostinstvo. Raziskovalci napovedujejo, da bo količina emisij do leta 2025 dosegla 6,5 Gt, ob upoštevanju dejstva, da so potovanja vedno bolj priljubljena, saj se prihodki povečujejo, kot tudi ob upoštevanju, da se naše potovalne navade v tem obdobju ne bodo spremenile.

Turizem proizvede 13 odstotkov svetovnega BDP. Medtem ko je bilo leta 1950 samo 25 milijonov turistov, se je to število povečalo na 700 milijonov do začetka drugega tisočletja. Leta 2016 je število turistov doseglo 1,2 milijarde, zanje pa skrbi približno 400 milijonov ljudi. V okviru turizma je največ zanimanja za pohodništvo in avanturistične izlete na eksotične kraje, udeleženci teh izletov pa so tudi najbolj škodljivi za naravo. Za vzpostavitev turističnih baz se krčijo deževni pragozdovi, gradijo asfaltirane ceste in letališča, obenem pa so čistilne naprave in koncepti ravnanja z odpadki v teh večinoma državah v razvoju, praktično neobstoječi.

V 37 državah v razvoju na svetu najpomembnejši vir prihodkov prihaja ravno iz turistične industrije. Čeprav se v najbolj razvitem delu sveta izvaja program CEETO, je v njegovih pilotnih programih treba nujno odpraviti kakršne koli negativne zunanje okoljske učinke, ki so lahko tvegani bodisi na svetovni ravni ali lokalno.

4.1.2 Predlogi za razvoj v pilotnih dejavnostih

4.1.2.1 Naravni park Soelktaeler (Naturpark Sölktaaler), Avstrija

Naravni park Soelktaeler bo izvajal pilotski projekt, povezan s turizmom, v okviru programa CEETO, in sicer na področju območja Natura 2000 AT 2209000. Območje je bilo določeno zaradi prisotnosti ruševca, belke, gozdnega jereba, orla, gamsa, alpskega kozoroga, malega skovika, koconovega čuka in planinskega orla.

Glavni cilj pilotnega programa je prispevati k upravljanju varstva narave, poleg tega pa bo prispeval tudi k finančni vzdržnosti ohranjanja narave, imel bo učinek na izgradnjo zmogljivosti in bo ustvaril priložnost za dejavnejše vključevanje lokalnega prebivalstva. Druge potencialne koristi izvajanja pilotnega projekta so, da bi lahko izboljšal prispevek k gospodarski trajnosti, prispeval k okolju prijaznejši infrastrukturi, izboljšal odnose z javnostjo ter razširil možnosti za širjenje informacij in ozaveščanje. Pilotni projekt bi lahko izboljšal tudi dostopnost izdelkov ekoturizma.

Medtem ko bi se izboljšale obstoječe storitve ekoturizma in razvile nove storitve, bi lokalno prebivalstvo dobilo več priložnosti, da se vključi v procese lokalnega razvoja. Pilotni projekt bi prinesel tudi znatne okoljske koristi v smislu zmanjšanja okoljskih pritiskov turizma na splošno, krepitev priložnosti za ozaveščanje, prispevanja k zaščiti tal na lokalni ravni, prispevanja k prizadevanjem za zaščito kakovosti zraka na lokalni ravni in bi lahko pomagal spodbujati okolju prijaznejše vedenje. Kar zadeva ohranjanje narave, bi projekt lahko prispeval k širjenju in rasti zaščitene vrste na lokalni ravni, prispeval k pridobivanju

izkušenj o ohranjanju zaščitene vrste in izboljšal znanje o ohranjanju narave ter biotski raznovrstnosti na splošno. To bi zmanjšalo tveganje za ogrožanje naravnih virov.

Pilotni projekt bi zagotovil tudi priložnosti za gospodarsko rast s povečanjem prihodkov, ki prispevajo k finančni vzdržnosti. Projekt bi tako lahko prinesel koristi lokalnemu prebivalstvu. Lokalne konflikte, ki jih je ustvarilo veliko število obiskovalcev, bi bilo mogoče zmanjšati, razvoj pa bi lahko ustvaril prihodke od nastanitve in drugih ponudnikov storitev. Lokalni razvoj bi lahko posredno ustvaril delovna mesta in prispeval k uresničevanju trajnostne rabe zemljišč.

V pilotnem projektu je mogoče pričakovati naslednje rezultate: načrtovanje strategije trajnostnega turizma, uravnoteženje navzočnosti na različnih območjih parka, spremljanje bioloških podatkov, širjenje znanja lokalnih zainteresiranih strani o bogastvih parka. Orodja za spremljanje bodo izbrana na podlagi enostavnosti izvajanja in pridobivanja kvalitativnih informacij.

Obstajajo veljavni predpisi o varstvu narave, ki bi jih bilo treba upoštevati pri izvajanju pilotnega projekta, čeprav trenutno ni razpoložljivih informacij o nosilni zmogljivosti območja in ni obstoječih omejitev glede števila obiskovalcev, ki pridejo na destinacijo. Kljub temu bi se lahko vpliv pilotnega projekta na okolje meril s spremljanjem potencialnih učinkov turizma na prosto živeče živali, morda pa tudi z botaničnimi raziskavami.

Pilotni projekt bi zagotovil vključevanje lokalne skupnosti po pristopu od spodaj navzgor v sodelovanju z lokalnim upravljanjem turizma in drugimi zainteresiranimi stranmi (npr. alpskimi klubi). Lokalna skupnost je večinoma pripravljena pomagati in je že izrazila potrebo po sodelovanju pri načrtovanju in razvoju turizma. Projekt bo zelo verjetno izveden s podporo in zadovoljstvom lokalne skupnosti ter bi lahko deloval v smeri enakosti in bolj enakomerne porazdelitve stroškov in koristi na lokalni ravni.

Uspešno izvajanje projekta bo zagotovljeno z zavezanostjo lokalnega osebja, ki je prejelo usposabljanje o načelih ekoturizma in je bilo seznanjeno z drugimi pomembnimi informacijami o ekologiji, biologiji in razvoju.

Naravni park, ki izvaja pilotni projekt, sodeluje v strokovnih omrežjih, ki bi lahko pripomogla k nadaljnjemu širjenju informacij in izkušenj, pridobljenih s tem projektom. Sedanji pilotni projekt bi lahko nadgrajeval in vključeval tudi druge dejavnosti, povezane z turizmom, kot so lokalni podeželski gostinski obrati, turistične kmetije (vključno s konjeniškim in vinskim turizmom), lovski ali ribiški turizem, turizem, povezan z vizualnimi umetnostmi, ustvarjalnimi umetnostmi, kulturni, zgodovinski turizem, aktivni turizem. Zadevno območje je dostopno z avtomobilom, s kolesom, na konju ali s konjsko kočijo, zato ponuja odlične možnosti za različne vrste storitev ekoturizma.

Po izvedbi morebitnega pilotnega programa bo ta prispeval k večji stopnji zadovoljstva turistov, izboljšal turistično privlačnost, zmanjšal okoljska tveganja, ki izhajajo iz turizma, ter preprečil in ublažil škodo, prispeval k izboljšanju kakovosti okolja, prispeval k širitvi lokalnih priložnosti za delo in povečal povpraševanje po lokalnih izdelkih in storitvah ter spodbudil razvoj produktov, ki so prijazni do obiskovalcev.

Načrtovana ciljna skupina za projekt vključuje družine, otroške skupine, univerzitetne študente, mlade, skupine starejših - ciljna skupina je mešana, širša skupina ljudi bo dosežena s pomočjo aktivnosti trženja.

Ukrepi in aktivnosti, načrtovane v okviru pilotnega programa CEETO, vključujejo upravljanje tokov obiskovalcev, zlasti pozimi, skupaj s skupnim ozaveščanjem (na primer o potrebah prosto živečih živali v zimskem času), senzibilizacijo turistov za območje, posebnimi habitati in staro-kulturnim kmetijstvom (izdelava delavnic za lokalne prebivalce, ki pridejo v stik s turisti (najemniki sob, kmeti, vodniki, lovci in drugo).

Najbolj prizadete vrste so različne vrste divjih kur, ki so kazalniki za posebne občutljive habitate, z njihovim upravljanjem pa je zaščitena celotna biotska raznovrstnost teh habitatov.

Časovni okvir projekta je 24 mesecev.

4.1.2.2 UNESCOV Biosferni rezervat Salzburger Lungau, Avstrija

UNESCOV Biosferni rezervat Salzburger Lungau v Avstriji ima predlog za izvedbo pilotnega projekta, ki se nanaša na ekoturizem na območjih Natura 2000, in sicer na lokacijah AT32-05021, AT32-07020, AT32-10001 in AT22000. Ta območja so bila določena zaradi naslednjih vrst: *Saxicola rubetra*, *Lycaena helle*, *Lagopus*, *Aquila chrysaetos*, *Tetrao tetrix*, *Cinclus cinclus* itd., *Petula nana*, *Alauda arvensis*, *Eriophorum*, *Drosera*, *Ertrichium nanum*, *Swertia perennis* itd. Območja pokrivajo različne vrste habitatov, vključno z barji, suhimi travnatimi površinami, močvirji, širnimi travniki, bogatimi z vrstami, gozdovi macesnov in borovcev itd.

Najpomembnejši cilj pilotnega projekta je njegov prispevek k upravljanju ohranjanja narave. Projekt bi ustvaril priložnost za večjo vključenost lokalnega prebivalstva ter zagotovil priložnosti za okoljsko izobraževanje in ozaveščanje. To bi povzročilo širitev storitev ekoturizma in izboljšanje obstoječih storitev.

Nadaljnje okoljske koristi projekta vključujejo zmanjšanje lokalnih okoljskih pritiskov turizma na splošno, krepitev dejavnosti ozaveščanja, spodbujanje okolju prijaznejšega vedenja in zmanjševanje onesnaževanja.

Projekt bi tudi vodil do večjega znanja in informacij o habitatih zaščitenih prosto živečih živali in bi prispeval k ohranjanju zaščitenih vrst na lokalni ravni. To bi povzročilo več znanstvenih podatkov o naravnih vrednotah in biotski raznovrstnosti nasplah ter zmanjšalo tveganje za ogrožanje naravnih virov.

Glede na svojo finančno vzdržnost bi pilotni projekt prispeval k gospodarskemu razvoju z ustvarjanjem alternativnih virov dohodkov za lokalno prebivalstvo. Regionalni gospodarski procesi posredno vplivajo na lokalne razmere, vendar bi pilotni projekt lahko še vedno sprožal pozitivne spremembe, saj imajo turistične storitve ponavadi multiplikacijski učinek v različnih gospodarskih sektorjih.

Pilotni projekt bi za lokalno prebivalstvo lahko prinesel prihodke, povezane z nastanitvami, gostinstvom in drugimi lokalnimi ponudniki storitev, prav tako pa ima potencial ustvariti neposredne zaposlitvene možnosti. Z zagotavljanjem raznolikih virov dohodka bi lahko projekt zmanjšal družbene konflikte in spodbudil bolj trajnostno rabo zemljišč.

Pričakovani izidi pilotnega projekta vključujejo načrtovanje strategije trajnostnega turizma, uravnoteženje navzočnosti na različnih območjih parka, načrtovanje aktivnosti za ohranjanje biotske raznovrstnosti, spremljanje bioloških podatkov in širjenje znanja lokalnih zainteresiranih strani o bogastvih parka.

Pri izbiri kazalnikov, ki bi ustrezno odražali rezultate pilotnega projekta, so glavni vidiki prispevek kazalnika k doseganju ciljev in njegov potencial za pridobivanje kakovostnih informacij.

Pilotni projekt bi se izvajal v skladu z vsemi veljavnimi strategijami, predpisi in politikami, ki so pomembne za razvoj turizma na zavarovanih območjih, in upamo, da bi lahko celo prispeval k učinkovitejšim in izboljšanim predpisom.

Lokalno prebivalstvo bo aktivno sodelovalo pri izvajanju pilotnega projekta. Biosferni rezervat je odgovoren za regionalni razvoj tega območja; zato že deluje v tesnem sodelovanju z lokalnimi skupnostmi in številnimi zainteresiranimi stranmi (turistični sektor, kmetje in drugi). Dobro uveljavljeni odnosi z ustreznimi zainteresiranimi stranmi so pomemben dejavnik, ki bi lahko pripomogel k uspešnemu izvajanju projekta CEETO. Čeprav je lokalno prebivalstvo v tem trenutku v glavnem nevtravno glede načrtovanega projekta, mu bo omogočeno, da se bolj vključi.

V okviru tega projekta želi Biosferni rezervat izvajati program usposabljanja za domačine. Ozaveščanje, senzibilizacija in prenos znanja o naravi, trajnostnem in spoštljivem vedenju v naravi, pomenu narave za ljudi in zdravje bodo glavne točke tega dela pilotnega ukrepa, tako da lahko domačini delujejo kot model za turiste glede spoštljivega obravnavanja narave. Poleg tega bi bilo treba za turiste razviti resnične, trajnostne in do narave spoštljive turistične izkušnje, ki obravnavajo temo »živeti v in z naravo« (vodeni ogledi, prireditve itd.).

Glavna tema, ki jo je treba obravnavati v okviru pilotnega ukrepa, je ozaveščanje in prenos znanja o trajnostnem turizmu in naravi. Biosferni rezervat je bil izveden leta 2012, vendar sprejemanje in identifikacija s to »nagrado« v resnici ni zasidrana v lokalnem prebivalstvu. Torej, najprej je treba povečati ozaveščenost glede regije in zavarovanih območij med lokalnim prebivalstvom, da jih lahko razložijo gostom in da delujejo kot model za življenje, delovanje in obnašanje v naravi na trajnosten način.

Na koncu bi moralo to pilotno ukrepanje prispevati k trajnostnemu vedenju v naravi, k večjemu razumevanju pomena in pomembnosti narave, k boljšemu razumevanju in sprejemanju nujnosti varovanja narave, pa tudi k vodenju in upravljanju obiskovalcev ter k regionalni dodani vrednosti. Dodatna točka bo čezmejna dejavnost. Pilotni ukrep bo razvit in izveden v sodelovanju s projektnim partnerjem 3 - Naravni park Sölktaaler.

Glavna tema razvoja turizma je »Bodimo realni« in obravnava trajnostni turizem, ki prihaja, živi v in z naravo ter z zdravilno močjo Alp, s poudarkom na izkušnjah trajnostne rabe narave in ozaveščanju o naravnih bogastvih regije.

Osebjem Biosfernega rezervata je izobraženo in usposobljeno na področju načel ekoturizma in drugih pomembnih področjih ekologije in biologije - predanost in strokovnost pa sta prav tako ključna elementa dolgoročnega uspeha razvojnih projektov ekoturizma.

Zaradi široke strokovne mreže Biosfernega rezervata lahko pilotni projekt pozitivno vpliva na dejavnosti drugih zainteresiranih strani na lokalni in nacionalni ravni ter na ravni EU.

Načrtovani časovni okvir projekta je 24 mesecev.

4.1.2.3 Urad za Biosferni rezervat Jugovzhodni Ruegen, Nemčija

Urad za Biosferni rezervat Jugovzhodni Ruegen bo izvajal pilotni projekt v okviru projekta CEETO na naslednjih območjih Natura 2000: DE 1647-401, DE 1649-401, DE 1747-402, DE 1648-302, DE 1647-303, DE 1747-301, DE, 1646-302, DE 1547-303, FFH-Marin 5. Ta območja vključujejo naslednje vrste habitatov: lagune na obalnem območju (jezera s plažami), stenske obale in pečine Baltskega morja, sipine, suhe travnate površine in močvirje (nizka barja).

Najpomembnejši cilji pilotnega projekta so prispevek k upravljanju ohranjanja narave, prispevek k financiranju zmožnosti ohranjanja narave, učinek krepitev zmogljivosti in priložnost za večjo vključenost lokalnega prebivalstva. Projekt bi prispeval tudi k ekonomski trajnosti in bi lahko prispeval k razvoju zelene infrastrukture, hkrati pa spodbujal širitev informacij in ozaveščanje. Kot rezultat projekta se bo okrepila ponudba ekoturističnih produktov, uvedene bodo nove in izboljšane ekoturistične storitve z aktivnejšo vključenostjo lokalne skupnosti.

Okoljske koristi projekta vključujejo zmanjšanje okoljskih pritiskov turizma na splošno, razvoj okolju prijaznejšega prevoza in možnosti mobilnosti, povečanje dejavnosti ozaveščanja in prispevek k lokalnim prizadevanjem za boljšo kakovost zraka.

Kar zadeva njegove neposredne koristi za ohranjanje narave, bi projekt povečal razpoložljivo znanje o zaščiteni habitatih in ekosistemih ter imel tudi pozitiven vpliv na zaščito vrst. Projekt bi prav tako pomagal gospodarskemu razvoju in povečal gospodarsko sodelovanje med različnimi akterji.

Predlagani projekt lahko prispeva k širjenju strokovnih storitev in sodelovanju zainteresiranih strani, zmanjša družbene konflikte, prispeva k razvoju lokalne demokracije in spodbuja trajnostno rabo zemljišč.

V sklopu predlaganega projekta se lahko pričakujejo naslednji rezultati: načrtovanje strategije trajnostnega turizma, načrtovanje aktivnosti za ohranjanje biotske raznovrstnosti, pridobivanje podatkov o številu obiskovalcev, širjenje znanja lokalnih zainteresiranih strani o bogastvih parka, vrednotenje in izvajanje razvojnih / komunikacijskih dejavnosti parka.

Lokalna skupnost bo vključena v pilotni program z ustanovitvijo pobude »Partner biosfere« kot del prvega postopka certificiranja kot »Park v okviru evropske listine za trajnostni turizem«, pri čemer so lokalne interesne skupine in akterji aktivno vključeni v dejavnosti biosfere z organizacijskega in participativnega vidika. To obstoječe sodelovanje bo pospešeno in okrepljeno z izvajanjem pilotne dejavnosti. Poleg tega je mogoče z mrežo obstoječih partnerjev doseči nove akterje, nadaljnje zainteresirane strani pa se lahko ukvarjajo na primer z ustvarjalnimi umetnostmi, kulturnim, zgodovinskim turizmom, aktivnim turizmom, festivalskim turizmom in lokalnim ribištvom, »Ländlich Fein«, lokalno kulturo kmetijske prehrane, podeželskimi počitnicami v deželi Mecklenburg-Predpomorjanska (Landurlaub).

Ciljna skupina predlaganega pilotnega projekta je mešana; izvajale se bodo različne dejavnosti trženja z namenom širokega in učinkovitega ozaveščanja.

V vlogi javnega urada je glavni cilj Biosfernega rezervata poskrbeti, da turizem na tem območju postane bolj trajnosten, ustvariti izmenjavo znanja o dobrih praksah med različnimi zainteresiranimi stranmi in razširiti trajnostni razvoj turizma. S pilotsko dejavnostjo bi Biosferni rezervat dodatno razširil svojo mrežo in okreplil sodelovanje med različnimi zainteresiranimi stranmi in akterji. Pripravila bi se skupna tržna strategija za obstoječe pobude in dejavnosti v zvezi s trajnostnim turizmom, skupaj z lokalno skupnostjo pa bi se razvilo 3 do 7 novih trajnostnih turističnih paketov. Poleg tega bi projekt podpiral in informiral turistične ponudnike o možnih oznakah trajnostnega turizma ter ustvaril izobraževalno usposabljanje o trajnostnih temah in lokalni kulturni dediščini za hotelsko / storitveno osebje.

Trajnostno potovanje na vseh ravneh je prednostna naloga, zato je projekt pripravljen ozaveščati ponudnike storitev na otoku, organizatorje potovanj in turiste o tem, kako bi lahko izgledal trajnostni turizem.

Posledično bi projekt izboljšal sodelovanje med različnimi akterji v gospodarstvu in tako vodil do skupnih dejavnosti. Poleg tega bi izboljšal kakovost storitev in usposabljanje storitvenega osebja. Povečal bi obseg ponudb trajnostnega in ekoturizma ter izboljšal tržne pobude za ponudbe trajnostnega turizma.

Pilotni program bi lahko z ozaveščanjem privedel do zaščite obstoječih suhih travnatih površin, sipin, plažnih površin in gozdov, posebne flore na teh območjih, pa tudi živali, kot je npr. sivi tjulenj.

Pilotni ukrep povečuje tudi okoljsko upravljanje za zaščito kopenskih in vodnih ekosistemov. Vpliva (neposredno in posredno) na (1) trajnostno gospodarjenje z gozdovi, (2) zmanjšanje degradacije tal in izgube biotske raznovrstnosti, (3) ohranjanje in trajnostno rabo morskih virov, (4) razvoj priložnosti za vseživljenjsko učenje v zvezi s trajnostnim razvojem in podnebnimi spremembami, (5) zastopanje lokalno proizvedenih izdelkov in s tem na trajnostno rabo lokalnih virov.

Časovni okvir predlaganega projekta je 5 mesecev.

V smislu izvedljivosti je najpomembnejši izziv za projekt ustvarjanje dovolj sredstev za učinkovito financiranje in upravljanje načrtovanih dejavnosti. Pomembno je, da je predlagane dejavnosti mogoče izvesti in da jih podpirajo partnerji, da bi se zagotovilo doseganje obravnavanih ciljev - zato je treba cilje določiti tako, da jih je mogoče doseči v okviru odgovornosti Biosfernega rezervata in njegovih partnerjev.

V vlogi javnega urada je glavna dejavnost projektne partnerja vzpostavitev mreže in obveščanje partnerjev / akterjev o vprašanih trajnosti, ni pa neposredno vključen v upravljanje turističnih dejavnosti.

4.1.2.4 Regija Emilija-Romanja - Oddelek za zaščitena območja, gozdove in gorska območja (Ente di Gestione per i Parchi e la Biodiversità Emilia Centrale), Italija

Oddelek za zaščitena območja, gozdove in gorska območja regije Emilija-Romanja bo izvajal pilotni projekt v okviru programa CEETO na območjih Natura 2000 SIC-ZPS IT4040001 in SIC-ZPS IT4040002.

Cilji predlaganega programa so naslednji:

- upravljanje z namenom ohranjanja okolja, habitatov, in zaščitene vrste
- sposobnost upravljanja z zavarovanimi območji
- krepitev zmogljivosti in večja vključenosti lokalnega prebivalstva
- gospodarska vzdržnost
- spodbujanje uporabe zelenih, okolju prijaznejših rešitev v prometu in infrastrukturi
- povečanje možnosti za širjanje informacij in ozaveščanje
- izboljšanje kakovosti izdelkov in storitev ekoturizma
- zmanjšanje pritiska turizma na okolje
- izboljšanje lokalnih storitev ravnanja z odpadki,
- spodbujanja okolju prijazne infrastrukture in zmanjšal tveganje onesnaževanja.
- boljšo uporabo razpoložljivih finančnih virov, z ustvarjanjem bolj uravnoteženega razvoja in s povečanjem alternativnih virov dohodka, ki bi lahko vodili do nadaljnjega razvoja
- odpravljanje konfliktov, ki jih je ustvaril obisk velikega števila obiskovalcev
- spodbujanje novih delovnih mest
- spodbujanje sodelovanje med različnimi zainteresiranimi stranmi.

Pilotni projekt vključuje sistem spremljanja navzočnosti z namenom izboljšanja načinov rabe območja in zmanjšanja okoljskih pritiskov. Ta sistem bi pripomogel k prizadevanjem za ohranjanje narave na tem območju, neposredno pa bi lahko pripomogel tudi k zaščiti habitatov in vrst.

Časovni okvir predlaganega projekta je 12 mesecev.

4.1.2.5 Javni zavod Naravni park Medvednica, Hrvaška

Naravni park Medvednica (Hrvaška) namerava izvajati pilotni projekt v okviru programa CEETO na območju Natura 2000 HR2000583, ki je bilo določeno zaradi naslednjih vrst: *Rhinolophus hipposideros*, *Bombina variegata*, *Rosalia alpina*.

Glavni cilj projekta je prispevati k upravljanju ohranjanja narave in izboljšati izobraževanje ter ozaveščanje v zvezi z ohranjanjem narave. Projekt bi tudi razširil in izboljšal obseg razpoložljivih turističnih storitev.

Druge koristi projekta vključujejo: zmanjšanje emisij CO₂ turistične infrastrukture, okolju prijaznejšo infrastrukturo, večje ozaveščanje, varovanje vodnih virov in izboljšanje kakovosti zraka.

Predlagani projekt bo prispeval tudi k ohranjanju habitatov in vrst, pomagal pri zbiranju informacij in znanj o ohranjanju narave in biotski raznovrstnosti ter zmanjšal tveganje za ogrožanje naravnih virov. Projekt bo pripomogel k učinkovitejši rabi razpoložljivih virov. Medtem ko gospodarsko izboljšanje poteka le posredno, projekt na regionalni ravni ustvarja ugodno okolje, ki omogoča izboljšanje gospodarskega sodelovanja, kar zagotavlja osnovo za povečanje prihodkov in prispeva k nadaljnjemu razvoju v prihodnosti.

Vključenost lokalnega prebivalstva je ključni element dolgoročnega uspeha projektov za razvoj turizma. Ta pilotni projekt bo pripomogel k ustvarjanju alternativnih virov dohodka za različne ponudnike storitev, kot so prodaja spominkov in druge komercialne dejavnosti. Projekt ima potencial za posredno ustvarjanje zaposlitvenih možnosti in deluje kot katalizator gospodarske rasti. Projekt spodbuja sodelovanje med zainteresiranimi stranmi in pomaga vzpostaviti mrežo turističnih storitev.

Projekt bo omogočil boljše spremljanje dejavnosti, povezanih s turizmom na območju, s pridobivanjem več informacij o obiskovalcih parka, njihovih navadah in potrebah ter tudi več podatkov o številu obiskovalcev. Drugi pričakovani rezultat projekta je bolj uravnotežena navzočnost na različnih območjih parka in bolj obvladljiv in nadzorovan turistični tok. Na voljo bo več podatkov o spremljanju, ki bodo služili kot povratna informacija in bodo usmerjeni v cikel prilagodljivega upravljanja varstva narave. Lokalne zainteresirane strani bodo imele na voljo tudi več informacij in znanj o naravnih vrednotah zavarovanega območja.

Ko so za pilotni projekt izbrana orodja za spremljanje, je treba upoštevati naslednje dejavnike: učinkovitost in razpoložljiv proračun, potencial rezultatov, ki jih je treba razširjati kot dobro prakso, in uporabnost zbranih podatkov v večjih statističnih raziskavah.

Na voljo so omejene možnosti za vključevanje lokalnega prebivalstva, saj je lokalna skupnost precej razseljena s ciljnega področja pilotnega ukrepa. Pri izvajanju bodo vključene zainteresirane strani, ki so relevantne za smučarski center.

Osebe, ki sodeluje pri izvajanju projekta, je že prejelo usposabljanje na področju ekoturizma in ohranjanja narave. Njihova predanost in strokovnost sta ključni sredstvi pri uresničevanju načrtovanega pilotnega ukrepa.

Trenutno ni nobenih omejitev glede števila obiskovalcev zavarovanega območja, čeprav bi dolgoročno to lahko postalo potrebno v skladu z nosilno zmogljivostjo in v mejah sprejemljive spremembe območja.

Ciljna skupina projekta je raznolika, različne dejavnosti trženja pa lahko pomagajo k doseganju teh ciljev. Območje je pomembna destinacija za smučarje, vendar se je v poletni sezoni mogoče ciljno usmeriti tudi na kolesarje, pohodnike in druge obiskovalce.

Namen pilotnega projekta je izvajanje modela upravljanja turizma v Naravnem parku Medvednica, ki ga zaznamuje bližina mesta Zagreb. To povzroča stalne in vse večje pritiske s strani prebivalcev in urbanizacije ter vse večjega števila obiskovalcev Zagreba. Prioriteta je poiskati inovativne rešitve za upravljanje turizma.

Primarni cilj je razvoj pametnega sistema za spremljanje smučarskega območja. Da bi ga razvili, je treba najprej opredeliti kazalnike in opraviti osnovno raziskavo območja.

4.1.2.6 Javni zavod Krajinski park Strunjan, Slovenija

Krajinski park Strunjan bo izvedel pilotni projekt, povezan s turizmom, v okviru projekta CEETO na območjih Natura 2000 3000249 in 5000031. Zadevni habitati so morski grebeni 1170, letna vegetacija na visečih parangalnih 1210, porasli obmorski klifi sredozemskih obal z endemičnimi vrstami rodu *Limonium* spp. 1240, asociacije s cistoziro *Cystoseira* sp. (ne sodi v Naturo 2000, vendar je zaščiten na mednarodni ravni in je lokalno zelo pomembna). Zadevne vrste vključujejo *Phalacrocorax aristotelis Desmarestii* A392, *Sterna sandvicensis* A191, *Pinna Nobilis* (ne sodi v Naturo 2000, vendar je zaščiten na nacionalni in mednarodni ravni), *Cymodocea nodosa* (ne sodi v Naturo 2000, vendar je zaščiten na mednarodni ravni), *Nanozostera noltii* (ne sodi v Naturo 2000, vendar je zaščiten na mednarodni ravni), *Zostera marina* (ne sodi v Naturo 2000, vendar je zaščiten na mednarodni ravni).

Najpomembnejši cilj načrtovanega pilotnega projekta je njegov prispevek k upravljanju ohranjanja narave. Nadaljnji cilji vključujejo aktivnejše vključevanje lokalnega prebivalstva, priložnost za okolju prijaznejšo infrastrukturo, širitev dejavnosti ozaveščanja, razvoj, širitev novih turističnih storitev in izboljšanje obstoječih turističnih storitev.

Dodatne koristi projekta bi lahko bile zmanjšanje lokalnih okoljskih pritiskov turizma na splošno, okolju prijaznejša mobilnostna infrastruktura, okrepljene možnosti za ozaveščanje, prispevek k varstvu lokalnih virov na lokalni ravni in spodbujanje okolju prijaznejšega vedenja.

Z vidika ohranjanja narave bo projekt prispeval k ohranjanju habitatov in vrst ter zmanjšal tveganje za ogrožanje naravnih virov.

V zvezi z gospodarskimi koristmi pričakujejo, da bo pilotni projekt povečal prihodek od storitev in hkrati prispeval k boljši in učinkovitejši rabi razpoložljivih finančnih virov. Z okrepitevijo sodelovanja med zainteresiranimi stranmi in zagotavljanjem večje raznolikosti v virih dohodkov bo spodbudil bolj uravnotežen in stabilen gospodarski razvoj.

Projekt ima potencial zmanjšati lokalne konflikte, ki jih ustvarja veliko število obiskovalcev, in tudi neposredno ustvariti zaposlitvene možnosti. Storitve različnih ponudnikov storitev se bodo izboljšale in razširile, sodelovanje med različnimi družbenimi akterji pa bo okrepljeno. Projekt bo prav tako predstavljal korak k bolj trajnostni rabi zemljišč.

Nadaljnji rezultati, ki se pričakujejo od pilotnega projekta, vključujejo bolj uravnoteženo navzočnost na različnih območjih parka in bolj temeljito načrtovanje dejavnosti za ohranjanje biotske raznovrstnosti.

Predvidena je vključitev občine Izola (lokalne občine), ki je lastnik zemljišča na pilotnem območju. Sodelovanje je potrebno zaradi usklajevanja prostorskega načrtovanja in načrtovanja dejavnosti, ki se izvajajo na pilotnem območju. Lokalna skupnost bo vključena v zvezi z ekološkimi sidrišči na morju. Morje je v državni lasti; vendar je za nadaljevanje predlaganega pilotnega projekta potrebno pozitivno mnenje lokalne skupnosti glede dejavnosti.

Dejavnosti pilotnega projekta bi se lahko povezale z drugimi dejavnostmi, kot so kmetijsko-turistični (vključno s konjeniškim in vinskim turizmom), kulturni, zgodovinski in aktivni turizem.

Pričakovani rezultati pilotnega projekta vključujejo večjo stopnjo zadovoljstva turistov, zmanjšanje okoljskih tveganj, ki izhajajo iz turizma, širitev lokalnih priložnosti za zaposlitev in povečano povpraševanje po lokalnih proizvodih in storitvah ter služijo kot vzvod, da bi lahko zapolnili vrzel za slabo razvito območje.

Glavna prednostna naloga predlaganega pilotnega projekta je spodbujanje trajnostnega obiska zavarovanega območja z razvojem načrta za zmanjšanje pritiska na naravo na morju in v varovalnem pasu zavarovanega območja. V prvem primeru je projekt namenjen organizaciji obiskov morskega dela zavarovanega območja s čolni, v drugem primeru pa se predlaga izgradnja niza zelenih infrastruktur za trajnosten obisk in izobraževanje obiskovalcev.

Cilj pilotnega projekta je učinkovito sodelovanje z vsemi lokalnimi deležniki in razvoj modela sodelovanja pri oblikovanju prostorskih rešitev območja.

Dejavnost, povezana s pilotnim projektom, bo zagotovila projektno dokumentacijo za začasno ekološko sidrišče, ki bi delovalo v turistični sezoni, kar bi lahko pomagalo ohraniti biotsko raznovrstnost morskega dna.

Časovni okvir predlaganega pilotnega projekta je 24 mesecev.

4.2 Povzetek: Predlogi za izvajanje pilotnih programov CEETO

Raziskave kažejo, da potencialni izvajalci in zainteresirane strani pilotnih projektov menijo, da razvoj turizma zahteva pametno, dolgoročno obravnavo in nadzor. Med izvajanjem pilotnih programov je treba spoštovati in prednostno obravnavati predpise o varstvu okolja in naravovarstvene predpise ter interese lokalnih skupnosti. Poleg lokalnih skupnosti je ključni interes uspešnih programov Interreg-CEETO in rojstna pravica prihodnjih generacij prispevek k trajnostni rabi krajinskih značilnosti. Turistične organizacije, organi za ohranjanje narave in turisti so skupaj odgovorni za družbena in okoljska vprašanja; zato morajo predhodne študije imeti širok obseg in morajo preučiti medsebojne vplive ter posredne učinke. To nam daje upanje, da so v vseh zadevnih regijah anketiranci spoznali, da so med izvajanjem programov potrebni ukrepi za varstvo okolja in ohranjanje narave. Pilotni programi morajo omejiti trden turizem, lažne zelene kvalifikacije, zmanjšati masovni turizem, sezonskost in luksuz. Ključnega pomena je dolgoročno graditi kazalnike in spremljati turistične vplive.

S pilotnimi programi je treba podpreti in spodbujati nemotorizirani turizem. Turiste je treba spodbuditi, da zapustijo svoje avtomobile in preživijo svoj čas z uporabo storitev iz pilotnih programov. S pilotnimi programi je treba zmanjšati sezonskost turizma, npr. s ponudbo storitev, ki so na voljo celo leto in s programi v mrtvi sezoni. Standard turističnih raziskav je treba izboljšati na lokalni ravni, treba je vzpostaviti nadzor za ohranjanje narave, lokalno gospodarstvo in družbene ter kulturne vplive. Boljše usposabljanje zaposlenih je lahko pomembno v pilotnem programu, zlasti usposabljanje na področjih varstva okolja in ohranjanja narave, trajnostnega razvoja in mehkega turizma v vseh turističnih dejavnostih. V pilotnih programih je treba spodbujati ustrezno širjenje informacij in etično, natančno trženje. Spodbujati je treba promocijo mehkih storitev s kvalifikacijami za zagotavljanje kakovosti okolja, prepoved neustreznih tržnih obljub in izboljšanje lokalnega sodelovanja. Za izvajanje pilotnih programov, usmerjenih v izvajanje mehkega turizma, je potreben okoljsko odgovoren odnos, medtem ko je treba vsem zainteresiranim stranem predstaviti okolju prijazen način življenja.

Pomembno je razumeti, da morajo pilotni programi služiti javnim ciljem, predvsem z vidika varstva narave in lokalnih skupnosti, zato ekološkega turizma samega po sebi ni mogoče razviti, ne da bi pri tem upoštevali ta dejstva, saj turizma in ohranjanja vrednot ter sredstev ne moremo vsakič znova zediniti. Ekoturizem in dobri pilotni programi lahko zmanjšajo obremenitev okolja, vendar pa lahko poslovne cilje dosežemo le, če jih skrbno spremljamo z namenom ohranjanja narave in ne morejo biti glavna motivacija. Del prihodkov je treba vrniti v financiranje ohranjanja narave. Med raziskavami je postalo očitno, da je na vsakem pilotnem območju mogoče vzpostaviti turizem, ki cilja na zavarovana območja, ne da bi ustvaril negativne učinke, kot to počenja masovni turizem. Če obstaja možnost znatnega prihodka, lahko prispeva k učinkovitemu ohranjanju narave in ustvarjanju delovnih mest ter prihodkov v regiji. Zato je vredno razmisliti o izvajanju pilotnih programov, kadar lahko prihodnji prihodki prispevajo k ohranjanju naravnih bogastev.

5 Epilog

Zagovorniki trajnostnega turizma v zavarovanih območjih, verjamejo, da se lahko z ustreznim načrtovanjem turistične dejavnosti, vpliva na zmanjšanje negativnih vplivov z ozaveščanjem pa na izgradnjo izobražene in motivirane skupnosti, ki podpira ohranjanje okolja.

V priročniku so predstavljena različne metode oziroma orodja namenjena upravljanju različnih zavarovanih območij ter primeri dobrih praks, ki jih lahko upravljavci zavarovanih območij uporabljajo pri načrtovanju turistične dejavnosti.

Metode je potrebno prilagoditi lokalnim značilnostim; ki so specifične za družbeno, politično, kulturno, okoljsko, geografsko ozadje in poslovne zmožljivosti, ki so na voljo na nekem območju. Če so metode učinkovito uporabljene, ima lahko razvoj trajnostnega turizma pozitivne spremembe v naravnem okolju, pri lokalni skupnosti in obiskovalcih zavarovanega območja

Čeprav obstajajo številne razlike med državami, ni nobenega dvoma, da so nekatere izkušnje, obravnavane v tem priročniku, prenosljive na druga mesta oziroma zavarovana območja.

6 Viri in literatura

- Anna Iványi: Linkages between biodiversity and tourism - an introduction, 2011, http://www.ceeweb.org/wp-content/uploads/2011/12/bidi_tourism.pdf
- World Tourism Organization (UNWTO) (2017), World Tourism Barometer, Volume 15, June 2017.
- World Travel & Tourism Council (WTTC) (2017), Travel & Tourism Global Economic Impact & Issues 2017.
- Tourism, Biodiversity and Sustainable Development: Assessing tourism: impacts in Asia and Pacific, O. P. Kandari Gyan Publishing House, 2004, page 210.
- Europe's environment: the third assessment (European Environment Agency, 2003) accessed: 2018.01.04. <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/tourism-travel-by-transport-modes>
- Tourism Concern & WWF, 1992, <http://www.earthsummit2002.org/toolkits/women/ngo-doku/ngo-comm/csd/csd19994.html>
- Sustainable Tourism in Protected Areas: Guidelines for Planning and Management, Eagles, Paul F. J., Haynes, Christopher D., McCool, Stephen F., 2002. http://cmsdata.iucn.org/downloads/pag_008.pdf
- UNWTO World Tourism Barometer, EXCERPT, Volume 15, december 2017, http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_barom17_06_december_excerpt_.pdfhttp://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_barom17_06_december_excerpt_.pdf
- Haris Hadžihajdarević (Public Company Una National Park), Andrea Štefan (WWF Adria), Zrinka Delić (WWF Adria), Ana Krvarić (WWF Adria), Case study.
- Sergio Cappucci (ENEA) and Paolo Pigiaccielli (Federparchi), Case study.
- Filippo Lenzerini (external expert - Federparchi), Diego Albanese, (project coordinator - Federparchi) - Inventory of planning/management/monitoring tools applied within the protected areas and success stories for sustainable tourism
- Tina Primožič, <http://www.kpss.si/en/intro>; <https://share.upr.si/fhs/PUBLIC/diplomske/Primozic-Tina.pdf>.
- Sečovlje Salina Nature Park, About Park, (accessed: 2018.01.05.) <http://www.kpss.si/en/the-park>
- <https://www.best-from-slovenia.si/tourismdirectory/listing/secovlje-salina-nature-park> (accessed: 2018.04.15.).
- Una National Park, <http://nationalpark-una.ba/en/>
- Exmoor National Park, Enjoying stargazing, <http://www.exmoor-nationalpark.gov.uk/enjoying/stargazing><http://www.exmoor-nationalpark.gov.uk/enjoying/stargazing>
- Sumak Travel & Cafédirect Producers' Foundation team up to offer Fair Trade Adventures, (2018.16.04) <http://www.ecotourism.org/news/sumak-travel-caf%C3%A9direct-producers-foundation-team-offer-fair-trade-adventures>
- Roberto Lizano: Embracing the Indigenous Identity in Costa Rica through Tourism (2018.16.04) <http://www.ecotourism.org/news/embracing-indigenous-identity-costa-rica-through-tourism>

- Contributing to a better local community life (accessed: 2018.13.01.)
https://natureforpeople.org/wwf_examples/local_una/
- Changing Planet, Galápagos Tourism Backfires, Jonathan Tourtellot (accessed: 2015.01.05.)
<https://blog.nationalgeographic.org/2015/01/05/galapagos-tourism-backfires/>
- Sustainable Tourism 4/5: Managing Ecotourism in Galapagos (accessed: 2018.26.04.)
- <http://www.discoveringgalapagos.org.uk/discover/sustainable-development/sustainable-tourism/managing-ecotourism-in-galapagos/>
- Andrea Štefan and Ana Krvarić (WWF Adria), Nikolina Baković and Vesna Petešić (Public Institution "Telašćica Nature Park"), Jelena Matoković and Bruna Đuković (Public Institution "Lastovo Islands Nature Park"), Case study.
- Fodor's: Don't go to Galapagos in 2018, 2017.7.12. (accessed:2018.17.04.)
<https://www.cnhtours.com/news/2017/12/7/fodors-dont-go-to-galapagos-in-2018/>
<https://www.cnhtours.com/news/2017/12/7/fodors-dont-go-to-galapagos-in-2018/>
- Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas Conference Proceedings ed by A. Arnberger, C. Brandenburg, A. Muhar 2002, pages 1-6.,
http://mmv.boku.ac.at/refbase/files/muhar_andreas_arnb-2002-methods_for_visitor.pdf
- Julia W. Novy (WWF-USA): Incentive measures for conservation of biodiversity and sustainability: a case study of the Galapagos Islands (2018.04.17)
<https://www.cbd.int/doc/case-studies/inc/cs-inc-ec-galapagos-en.pdf>
<https://www.cbd.int/doc/case-studies/inc/cs-inc-ec-galapagos-en.pdf>
- WWF - Mediterranean Ecotourism Destination - DestiMED
http://croatia.panda.org/en/what_we_do/seas/mediterranean_ecotourism_destination_destimed/ (accessed: 2018.22.04.).
- WWF, The MedPAN South Project: a visual account,
<http://mediterranean.panda.org/?203649/The-MedPAN-South-Project-a-visual-account>
- Nature and People, https://natureforpeople.org/sustainable_business/mpa/ (accessed: 2018.23.03.).

7 Konvencije in politike

- International Union for Conservation of Nature (IUCN), Ecotourism Definition, 1996, <http://www.ecogo.org/tag/iucn-ecotourism-definition/>
- United Nations Environment Programme (UNEP) 1999, Sustainable Tourism definition.
- Federation of Nature and National Parks, 1993, Sustainable Tourism definition: http://www.federparchi.it/PDF/Loving.them.to.death_small.pdf
- The European Charter for Sustainable Tourism in Protected Area, 1995, <https://www.europarc.org/wp-content/uploads/2015/05/2010-European-Charter-for-Sustainable-Tourism-in-Protected-Areas.pdf>
- Guidelines on Biodiversity and Tourism Development, published by the Secretariat of the Convention on Biological Diversity, Montreal 2004, <https://www.cbd.int/doc/publications/tou-gdl-en.pdf>
- The Australian Commission on National Ecotourism Strategy, 1994, <http://www.greengetaways.com.au/sustainability-in-tourism-in-australia/>
- The International Ecotourism Society, 1991, Ecotourism definition: <https://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>
- Sustainable tourism and Natura 2000 - Guidelines, initiatives and good practices in Europe http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/nat2000/sust_tourism.pdf
- European Commission: Environment - Management of Natura 2000 sites (accessed: 2018.12.04.), page 47. http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/nat2000/sust_tourism.pdf